

I D U N

KVINNORNA OCH KRIGET

En bland tusen

NEJ, ATT HON SKULLE UTSTA EN SÄDAN ÅNGEST. ATT dagarna skulle förflyta under en sådan ohygglig spänning. Och att det just var hon, som hittills lefvat på livets solsida, som nu bröts af stormen likt ett af de vinddrifna, vilsna höstlöfven där ute i parken. Hon, liten och ömtålig, skyddad af alla, som älskade henne. Och nu kunde de intet göra för henne. Intet. Det var som hade hon sett till botten af ett djup, där själfva tanken svindlade och där man i stum fasa måste sluta sina ögon för att slippa se, men med smärtan alljämt brännande i sitt hjärta, en smärta så ofattligt stor, att hennes eget öde förbleknade till ett intet.

Dag efter dag hade hon suttit här vid fönstret och sett ut öfver torget och parkens lönnar. Först hade de stått lummiga och gröna, sedan brunno de i blod och purpur, nu glesnade kronorna och löfven trampades till stoft under hårda sulor.

Det var förgängelsen, som blåste sin andedräkt öfver alla land.

Hennes ansikte blef allt hvitare och smalare, ögonen så onaturligt vidgade med mörka skuggor inunder. Barnet lekte vid hennes fötter, men hon såg det knappast. Hon var endast mäktigt ett. Kunde inte lösllita sina

lankar från lifvets spöksyner. Och nu hade de henne i sitt våld. Det hade inte börjat då, den gången, när Christian sagt henne att han måste ut i kriget och att han helst såg henne och Sparfungen i säkerhet hos föräldrarna hemma i Sverige. Hon hade känt det som om hjärtat ville brista, men hon tog emot hans sista famntag och ordnade allt för afresan så som han ville ha det, ty hon var van att foga sig i allt.

Inte heller hade det börjat, när hon satt och vred händerna i ångest för hans öde.

Kriget! Det stod henne så fjärran, blef henne mest ett tomt ord, en hotfull bakgrund till det enda, som för henne ägde verklighet och mening.

Ändlöst långa släpade sig dagarna fram. I evig väntan. Evig oro. Och så kom telegrammet.

"Christian sårad. Res genast."

Hon hade inte tvekat ett ögonblick. Inte lyssnat till föräldrarnas böner. Om det gällde lifvet, måste hon resa, när Christian behöfde henne. Så liten och bräcklig och foglig som hon alltid varit. De visste inte, hvar hon tog sin styrka ifrån.

Resan öfver hafvet, färden genom Tyskland, främmande ansikten, hjärtslitande scener vid stationerna, soldaterna, som marscherade förbi, allt stod för henne som något man sett i en dröm. Hon vaknade knappast till medvetande förrän hon kom in i den stora lasarettssalen med blicken irrande öfver de hvita bäddarna, tills den funnit hvad den sökte.

De andra, de existerade ju inte för henne. Det var bara han, den ende. Och hon knäböjde snyftande vid hans hufvudgård.

Det kära ansiktet, så magert och brunbrändt. Han log emot henne. Och den högra handen strök öfver hennes hår. Den vänstra var endast en oformlig massa, inviderad i hvita bindlar.

Å att han lefde. Att hon verkligen hade honom kvar.

Hon mindes de dagarna. Hvita, soliga. Sårade buros in, friska skrefvos ut. Men hon märkte dem inte. Var endast medveten om honom, hvars hand hon höll i sin. Det hade kommit ett stort lugn öfver henne, en sällsam ro efter den starka spänningen. Läkare, sköterskor och sårade voro allenast skuggor, som passerade förbi.

Det var när han blef på bättringsvägen, när all fara var öfverstånden, som det förfärliga började. Kanske började det redan första gången han berättade henne om slaget vid Mühlhausen, där han blifvit sårad. Hans ögon glänste af hänförelse, när han talade om stormningen, hur han sprungit före sitt regemente och eldat soldaterna till mod och bragd. Han hade beskrifvit för henne, hur man trampat på döda fienders kroppar, hur hela denna människohop smält samman till en enhet, behärskades af en vilja: att storma höjden och tvinga fienden tillbaka. Omkring honom exploderade granater och shrapnels, hela led af soldater sopades bort, men nya ryckte in i de fallnas ställe.

Det var inför detta hennes tanke stannade. Leden, som sopades bort och som ersattes med nya, ständigt nya. Det var människomaterial det slösades med. Det var bleka anleten, förvirrda i dödskramp, det var sårades rosslingar, stympade kroppar, blod, som rann i strömmar, stönanden och suckar.

Hur kunde han rulla upp en sådan tafla för henne. Hur kunde han, Christian, som varit de svagas och förtrycktas vän, som hafat våldet och orättfärdigheten, hur kunde han förhärliga denna kamp, som kräfde så många oskyldigas blod.

"De hemmavarande."

O, om hon sluppit se! Om hon inte vaknat till medvetande om det förfärliga, som timade rundt omkring henne. Nu följde det henne ständigt. Hon kunde höra deras rosslingar, se deras dödsbleka ansikten, ana sig till deras förbannelser, där de lågo hjälplösa, utkastade på slagfältet, en skälvande massa af kött och blod och smuts, prigsifven åt ett onämnbart lidande. Och öfver dem firmamentet med höstens alla frostiga stjärnor.

Hon förstod inte Christian, delade inte hans hänförelse, fasade endast för det elände människorna åsamkade hvarandra. Hon var kvinna. Hennes hjärta ömmade för dem alla. Hennes själ krympte i ångest. Men samtidigt växte dock något starkt och mäktigt fram ur hennes lilla outvecklade flicksäl, något som inte fick form och färg af hennes omgifning, utan var hennes ensam. Den känslan höjde henne öfver hennes eget öde till ett omfattat allas. Hon visste att hon blickat så djupt ned i lidandets brunn, att lifvet aldrig mer kunde bli del samma för henne som det en gång varit. Hvad hon sett förändrade alla hennes begrepp om en förnuftig ordning. Inte ens Christian var densamme. Christian, som kunde stöta svärdet i en motståndares bröst och jubla därvid.

Hon talade aldrig med honom om hvad hon kände. Han skulle ändå inte förstått henne.

Veckorna förrunno i den lilla badensiska staden, där persikor och drufvor mognade, och där endast det aflägsna kanondundret från Vogeserna bar bud om att striden ännu brann.

Under några korta veckor hade hon sluttit Christian i sina armar, blott för att åter förlora honom.

Det blef åter känslan af den oförrätt, som skedde henne själf som dominerade. Känslan af att intet i världen hade någon betydelse mer än att hon fick behålla den hon älskade. O, om hans arm blifvit bortskjutet, om han blifvit en krympling för lifvet, om hon fått vårda och tjäna honom.

Men en obeveklig makt ryckte honom ifrån henne. Hon ville protestera mot detta ohyggliga, som försiggick rundt omkring dem, men hon var bara en liten svag kvinna och hennes röst drunknade i stormvinden.

Så blef han borta. Ett offer bland tusentals andra, som krigets omätlige Moloch kräfde. Tio dagars garnisonstjänst och sedan fronten — döden? Det var så få som återvände. Så många som blefvo kvar.

Hvad allt hade hon inte fått upplefva, innan hon återvände till hemlandet! Som löfvet därute, hvilket hvirflades rundt af höst vinden, hade hon själf kastats mellan lidandet och döden. Hon hade hört ögonvittnen berätta om brända byar och förstörda städer, om vansinniga mödrar och gråtande

barn och om sådant, där man måste upphöra att tänka, för att inte hjärtat i ångest skulle stanna. Hon hade på sjukhusen sett stympade människor och hört döendes rosslingar. Hon hade sett hela regementen fåga ut för att likt mogen säd skördas af lien. Kriget hade mött henne i all sin förfärande och nakna grymhet.

Men framför allt mindes hon kvinnorna!

Nu, när hon åter satt här i ensamheten, stodo de för henne, natt och dag, dag och natt. Det var en hel procession af kvinnor, unga och gamla, raka och lutande, blonda och mörka, men alla med samma blinda, hopplöst stirrande ögon.

Å, det var blicken ur de ögonen, som kunde drifva henne till vansinne!

Det var det ohyggliga, stumma lidandet. Det var kvinnors och mödrars rätt, som trampats af tunga soldatklackar. Det var deras armar, som tomma sträcktes mot det de skulle famnat och de blodlösa läpparna, som slöto sig om ångestskriet.

Det var ett ändlöst tåg, som defilerade förbi. Hon såg skrupna gummhänder, som darrande slöto sig om käppkryckan, hvita hårtestar, som föllo öfver insjunkna kinder och munnar, som mumlade siff: "Förgäfves, förgäfves". Både lidandet och lyckan. Framtiden låg stympad på slagfältet. De som skulle fört sitt släkte vidare, de unga och lifsdugliga. Deras blod rann tungt och mörkt på den främmande torfvan, deras ben hvitnade i främmande grafvar och deras namn hviskades af nattvinden, som susade öfver fälten.

Och det var unga kvinnor med stolt gång och spänstig hållning. Äfven deras ögon stirrade tomma mot det eviga mörker, som sänkte sig öfver dem. O, dessa kvinnor, som under lidanden, ångest och tårar födt det nya släktet, endast för att se det förtrampadt och tillintetgjordt, sköfladt af lien innan det ännu gått i blom och burit frukt. En dag skulle också hon inta sin plats i deras led. Och deras rop skulle komma själfva himlahvalfvet att darra. Fruktansvärd är födslovåndan, men tusen gånger mera fruktansvärd förintelsen. O, mina systrar, tänkte hon, och hennes hjärta blödde under ett lidande, som inte blott omfattade hennes eget öde, utan alla deras, som nu begräto fäder, män och söner.

Hon slöt ögonen, men hon såg dem. För hvarje man som stupade, var det en kvinna, som stum intog sin plats och följde de andra på deras tunga vandring.

Ute mörknade himlen under de rastlösa molnens färd. Några hagelkorn smalttrade mot rutan och trädkropparna vajade i blåsten.

På golfvet satt hennes bror och lekte med barnet. En atlas låg uppslagen bredvid dem och den lilles hand sopade öfver de provinser, som nu färgades röda af hans landsmäns blod.

— Sparfunge, sade den äldre gossen, om din pappa stupar i kriget, skall jag bli din pappa och ta hand om dig.

Och hans sträfva pojkfingrar gledof tafatt smekande öfver den lilles hufvud.

Orden träffade den unga kvinnan. Hon grät icke, men hon vaggade kroppen fram och åter i ordlös kvidan.

— Sparfunge, sparfunge, hviskade hon.

Barnen voro upptagna af sina lekar. De märkte henne inte. Men när hon ändtligen lutade sin panna mot fönsterposten och brast i gråt, tyckte hon, att jordens alla kvinnor blandade sina bittra tårar med hennes.

GURLI HERTZMAN-ERICSON.

Hvad säga kvinnorna?

ET HAR GENOM BLODIGA sekler upprätthållits en oskrifven eller rättare själskrifven lag, som sagt att kvinnor icke fingo bruka vapen, att de ej må döda. Kvinnor, som brutit däremot, betraktas, äfven om de varit hjältar och tjänat sitt land, med en viss ofrånkomlig fasa, blod på en kvinnas händer eller själ går icke att tvätta bort, det är outplånligt.

Af striderna på jorden ha kvinnorna i stort sedt stått som passiva åskådare, vid afgörandet om krig och fred och nya krig ha de varit satta ur räkningen. I en värld, där vapnen till sist afgöra, måste den vapenlösa lyda. Visserligen kunde de, om de fordrat ett ord med vid afgörandet, ha haft goda skäl att anföra. Fast de icke delade slaktningarnas högsta extas, blodigaste färor och skönaste gloire, fingo de sin rikliga och bittra del af det lidande, som följer krigets spår. Lif och gods, man och barn och sin personliga helgd ha otaliga af dem offrat, krigets skördar äro icke minst bland dem. Ett exempel härpå, som i sammanhang med det nuvarande kriget anförts på olika håll, är hämtadt från boerkriget och uppger att medan 4,000 man stupade i striderna mot fienden, dogo 20,000 kvinnor och barn i de concentrationcamps, dit engelsmännen förde dem fångna.

Att kvinnorna i gångna tider icke tilläto sin protest mot detta lidande stiga i annat än böner till sina läppar, att de aldrig drömde om att det kunde vara annat än strid och blodsutgjutelse på jorden, det förstå vi. De voro ju absolut isolerade hvar i sitt land, inom sin krets, utan utsikt öfver världen, fullt upptagna af att fylla sin plikt och uthärda. Och deras plikt var att föda och fostra söner och att, när fosterlandet kräfdes det, utan klagan, med ett leende, sända dem bort att dö.

Men nu, hur ställa sig kvinnorna i dag, sedan världen blifvit så förvandlad och de med den? Sedan de nåtts af frihetsrörelsens vindar, sedan de börjat känna sitt värde och kräfvat sitt medborgerliga erkännande där-af, sedan de sökt och funnit hvarandra tvärs öfver gränserna? Det närmaste svaret på den frågan blir väl att erkänna, att det var ett misstag, då man trodde att världen blifvit så väsentligt annorlunda. Liksom den innerst tyckes vara tämligen oförändrad, så äro kvinnorna det också — den stora massan af dem — i styrka såväl som i svaghet.

Men där är allid en skillnad mot förr och nu, och den har tagit sig så bestämda uttryck, att det vore orättvist att icke erkänna den.

Det finnes numera många kvinnor i alla länder, som icke längre se så okritiskt på staternas styrelse som förr och som skakat af sig seklernas resignation inför de olyckor, hvarunder folken sucka. De ha utan tvekan gripit sig an med arbetet på att höja och frigöra sitt eget kön och aflägsna de samhällsörättvisor, som voro åtkomliga för dem, och de ha arbetat i öfvertygelsen att själfva tiden var med dem; de rättsprinciper, som ersatte våldet med lag och rätt och kräfdes aktning för individens värde och frihet, skulle, när de fullt brutit igenom, nödvändigt medföra en ny värdering af kvinnans samhällsinsats och aktning för hennes kraf, ehuru hon icke hade den fysiska styrkan att

sätta bakom. Intill nu ha också händelserna i stort sedt gifvit dessa kvinnor rätt. I land efter land ha deras synpunkter vunnit beaktande, och de ha vunnit sin mogenhetsförklaring i och med sin medborgarrätt. De ha också känt sig vissa om — och göra det väl ännu — att segern öfver hela världen var blott en tidsfråga. Deras internationella organisationer — vi kunna nämna Internationella kvinnorösträttsalliansen, Internationella kvinnorådet och Hvita Bandet — ha vunnit så i utbredning som i fasthet. Ingen har på allvar tänkt att något skulle kunna hota deras styrka.

Så bryter ut detta världskrig och ställer kvinnorna lika maktlösa och hjälplösa som någonsin inför samma lidanden, som öfvergått de gångna generationerna. De som ännu ha tid och samling att tänka öfver hvad som skett, måste ju se den sanningen i ögonen, att dessa vulkaniska utbrott af våld, delta vanvetliga hänskjutande till styrkan för att afgöra Europas tvistefrågor är ett slag i ansiktet just mot de principer, på hvilka kvinnorörelsen bygger. De ha fått göra den erfarenheten, att hur mycket kvinnans ställning må ha förändrats — när det gällde, so-pades de åt sidan lika vårdslöst som någonsin, de höllos utanför de ödesdigra besluten, de våga knappast hoppas att kunna verksamt ingripa för en snar fred.

Skillnaden mellan förr och nu ligger egentligen däri, att det finns kvinnor, som icke längre ta det som en naturlig sak att deras öden afgöras utan deras hörande, och som våga opponera mot hvad som sker. Den protest, som rösträttsalliansens 12 miljoner kvinnor genom sina styrelser vid krigsutbrottet tillställde alla länders beskickningar i London, är, så litet den betydde för ögonblicket, dock ett ganska anmärkningsvärdt faktum. Kvinnorna äga nu hvad de icke ägt förut, en press där de kunna säga ut sin tanke om hvad som sker. Den som studerar denna press skall från Amerika, Europa, Afrika, Australien mötas af samma djupa sorg och besvikelse att detta krig varit möjligt. Man finner öfver allt en nykter blick på kriget, intet förskönande skimmer döljer här dess färor. Kvinnorna äro krigsdyrkans fritänkare.

Utän direkt ansvar och utan del i hvad som sker, vilja kvinnorna icke fritaga sig från skuld. De borde ha mera enigt och kraftigt rest sig mot det system, som ledt fram till en sådan katastrof, de borde ha satt in mera energi för att kräfvat ett sådant inflytande på staternas styrelse, att de kunnat afvärja olyckan. Men detta erkännande följes af en viljefast beslutsamhet att ta igen det försummade. "Vi måste göra mer än vår plikt", säger en österrikiska i Neues Frauenleben. Det finns ingen verklig kultur i Europa, menar hon, och utpekar som den första uppgiften efter kriget att åstadkomma en själisk genombildning af alla folkklasser. Lida Gustava Heyman, den framsstående tyska kvinnosaks kämpen, uppmanar kvinnorna att fortsätta med sitt arbete för politiskt medborgarskap trots kriget och säger, att på kvinnorna hvilar återupprättelsen af kulturen: "Vi äro kallade att föra fram folken till ett af alla erkänt och aktadt rättstillstånd". Det är känslan af att kvinnan med renare händer kan börja uppbyggandet af det, som ramlat i grus och spillror,

som inspirerat dessa själfmedvetna ord, vissheten om att det skall bli lättare för henne, som icke dödat, att knyta åter förbindelsen mellan de folk, som slagit hvarandra.

Som naturligt är, känna kvinnorna i de krigförande nationerna samhörigheten oerhördt stark med fosterlandet och dess öde och fatta som sin första och för närvarande enda plikt att modigt och tåligt ge de offer fosterlandet kräfvat. Där de ha några krafter att lösgöra utöfver sin dagliga uppgift, måste dessa ställas direkt i fosterlandets tjänst. Så ha både de tyska, österrikiska och franska representanterna för det Internationella kvinnorådet på en hänvändelse från föreningen i Amerika att protestera mot kriget svarat, att icke nu är stunden därför, nu måste vi uteslutande tänka på att gagna vårt fosterland. De äro gripna af hänförelse för fosterlandet och lifligt öfvertygade om att dess sak är rättvis. När nu en gång så olyckligt är, mena de, att vi dragits in i krig, så måste vi göra det yttersta för vårt land.

Så långt följa de männen, men bestämdt icke, så vidt kvinnosakspressen afspeglar deras känslor, i det förhållande af kriget, som kommer till synes i den stora pressen, i dess hat mot fienden och dess blinda förnekande af alla förtjänster hos motståndarna. Fr. Heyman betonar bestämdt, att kvinnorna icke besjålas af folkhat, att kvinnorna aldrig glömma, hurusom de stridande folken stå i skuld till hvarandra för den högsta andliga kultur, betonar att kvinnorna sörja med systrar af alla nationer, som måste offra sina käraste. Och Mrs Garret Fawcett, ordföranden i den stora engelska rösträttsföreningen och vice ordförande i rösträttsalliansen, har sändt en hälsning genom Jus suffragii till alliansens alla länder öfver hela världen, att de band, som förena kvinnorna af olika nationer, hvilka arbetat för samma mål, icke kunna brista trots den påfresning, som kriget innebär. Hon har också visat sin egen vilja till opartiskhet, genom att i hela engelska pressen protestera mot den halfulla tonen mot Tyskland och utkolporterandet af sådana lögnar om tyska soldaternas grymhet, som blott underblåsa ett olycksbringande nationalhat.

Den internationella alliansen uppehåller genom sitt högkvarter i London alljämt förbindelse mellan de olika länderna. Högkvarteret har också blifvit en hjälpcentral för nödställda kvinnor utan hänseende till nation.

Ha kvinnornas samhörighetskänsla liksom den internationella socialdemokratiens icke räckt till att förhindra den olycka som skett, så ha de dock, som sagdt, icke uppgifvit tron på sina organisationers uppgift i framtiden. En gång skola kvinnorna åter samlas till fredligt samarbete, och de svårigheter som möta skola öfvervinnas, det har man rättighet att tro redan på grund af de bevis på god vilja, som kvinnorna redan visat.

Vi kvinnor i de neutrala länderna, som alljämt lefvat i en trygghet och frid, som icke kunna betalas med någon fredsskatt, om än så stor, få naturligtvis en uppgift i detta fredsarbete. Vi måste vara medlare och erbjuda en samlingsplats och en fristad för människor och tankar. Vi ha inför den ovissa framtiden och de faror, som hota våra gränser, själfva känt kärleken till och samhörigheten med vårt land, så smärtsamt

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople-
och Tryckpapper
samt kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

stark, att vi måste förstå och känna medlidande med alla folk, som strida och blöda. Men medan vi förstå deras fördomar, måste vi söka öfvervinna dem.

Här gå förvisso många kvinnor i Sverige, som anse, att deras plikt icke är slut med att de deltaga i den förberedelse för alla möjligheter, som hela landet utför, och i arbetet för lindrandet af nöden inom egna gränser, men som känna längtan att på något sätt gripa in, de veta icke hur, i det stora skådespelet där ute. Den dag någon af dem, som äga gehör, ville utlösa denna oklara längtan i ett initiativ till en demonstration, en påtryckning, hvad nytta den sedan kan göra, för fred och medling, innan nationerna förblöddt, skulle det säkert visa sig att villiga hjärtan finnas öfver hela världen från Reykjavik till Kapstaden, från Sidney till San Fransisco.

ELIN WAGNER.

AUFRUF

an die deutschen Frauen in Schweden.

DER IN LUND GEBILDETE DEUTSCHE Frauenhilfsverein, der es sich zur Aufgabe gemacht hat Liebesgaben für das deutsche rote Kreuz zu verfertigen und zu sammeln, wendet sich hiermit an alle deutschen Frauen in ganz Schweden mit der Bitte um rege Teilnahme an der Arbeit. Deutschland braucht auch unsre Hilfe. Die Gaben werden Mitte jedes Monats, die erste Sendung geht am 15 Oktober ab, von Lund an das Centralkomitee vom roten Kreuz in Berlin gesandt. Genaue deutsche Muster und Arbeitsbeschreibung sowie alle weitere Auskunft erteilt bereitwilligst die Vorsitzende.

Frau Rektor Elisabeth Strömberg geb. Stüwe.
Vorsitzende.

Frau Professor Julia Aurelius, geb. Marx.
Frau Professor Martha Borelius, geb. Lampe.
Frau Bibliotekar Frieda Almqvist, geb. Nerz.
Frau Kapellmeister Hilma Berg, geb. Räufer.
Frau Elisabeth Kallstenius, geb. Solfau.

Ett lofvärdt uppslag.

FÖR ETT ALLMÄNNARE BIDRAGANDE TILL landstormsmännens beklädnad och ökning af Röda korsets persedelförråd, har firman Singer C:o Symaskins-Aktiebolag gifvit ett uppslag, hvarigenom en större publik vid sidan af de nu hårdt ansträngda kvinnoföreningarna kan bidra till förfärdigandet af nödvändiga persedlar, speciellt till behöfvande landstormsmän. Firman har nämligen genom ett par ledande föreningar i Stockholm erbjudit sig, att i sina rundt om i landet befintliga butikslokaler ställa symaskiner gratis till de personers disposition, som äro villiga att sy för uppgifna ändamål, men icke äga eller hafva tillgång till lämplig symaskin. Firmans personal står till tjänst med undervisning i maskinens skötsel och i största möjliga utsträckning äfven i sömnad. Om material och mönster erhållas upplysningar hos Landstormsföreningarna och hos Röda Korsets underafdelningar.

Genom denna anordning afses att ett flertal personer, som äro villiga att bidra till beklädnaden, men ej disponerar öfver någon symaskin, på så sätt skola blifva i tillfälle att gifva sin del till det behjärtansvärda ändamålet.

Ett klappande hjärtas krigsalmanack.

AUGUSTI:

Tidens guldsand rinner mellan mina fingrar,
antingen jag slipper tänka på, att detta sker,

eller jag i pressad ångest följer kornens gyllne sand —
för svag att hålla fast,
för svag att smida gyllne svärd af denna sand,
ack, alltför svag att ens till gyllne smycken forma den.

På andra sidan gränsen af mitt land,
på haf, på land, på branta berg jag anar kämpar, vågande och vinnande.
Ej vet jag, om de bära gyllne svärd,
men i den stora hopen äro några,
som höja rena vapen.

Det måste vara så. Det vore annars för eländigt meningslöst.

Och jag, som sitter maktlös i mitt hemlands sköte

och låter tidens guldsand rinna bort,
jag skulle gråta i förtviflan,
om jag ej ens fick tro på rena vapen.
Fläckade af blod och smuts, ja väl,
men dock därunder rena.

Hvar äro de, som föra gyllne svärd,
i yttersta kraffansträngning smidda
af tidens rinnande guldsand?

SEPTEMBER:

Ekarnas blad hviska i vinden:
Vi gulna, vi hvirfla bort, vi multna
likaväl som lönnarnas och häggarnas.

I en mörkröd kaktusdahljas färg
ser min fantasi Europas marker lysa.
Synen fränger genom ben och märg,
midt i solen kan jag frysa.
Blodet klibbar. Är det djur som rifva djur?
Nej, här slakta människor hvarandra.
Kannibaler, vildar, inga andra?
Jo, här mötas ädla folk af ädlaste kultur.
Men de veta icke hvad de göra.
Deras öron kunna icke höra,
deras ögon icke se.
Ve!

Människor döda människor.
Hela Europa har feber.
Det är oss nära och på afstånd.

Underliga tider —
fega rop till de blödandes hop:
"Rädda sig den som kan!"
Vilda vargalider —
Hjälpe den som kan!
Hvad gör jag
dag för dag?
Lider,
drönar, drömmer, frågar efter nytt,
till dess dagen flytt.

Kommer fred omsider?
Eller nya strider?

Och ändå bär jorden häfvor af skönhet,
och stundvis kan jag med renaste förtjusning

fänka på dem,
se dem klart och djärft och vaket
och se dem bakom slutna ögonlock.
Är detta nu stunder af själfvisk hårdnackenhets?

En god Skapare har skapat skönheten,
eller skulle allt vara bländverk
och jag en bländad?

OKTOBER:

Skräckregemente af en glupsk lejoninna,
när tar detta slut?
När har våldets afgudinna
skjutit bort sitt krut?
Tror man längre på en annan evigt helig Gud,
på hans sköna bud om kärlek, summan af hans bud?

Människor som gräs förtrampas.
Unga, friska kroppar sönderstampas.
O, syner! O, toner!
Arma miljoner!
Ångestrop och Krupps kanoner.

Men i detta —
hvar är Gud?
Berätta,
ty vi fråga efter Gud,
men akta dig att sagor oss berätta!

Du vill höra nya svar på gamla frågor.
Dina frågor äro gamla.
Du skall höra gamla svar på gamla frågor.
Nya svar som sköra murar ramla,
men de gamla stå som klippor mellan vreda vågor.

Vi mäta med ynkliga mått,
förmå ej annat.
Vi tro, att Herrens tid har för brådt,
när vår klocka stannat.

Så talade Jesaja, profeten,
till svar på den tärande tröstlösheten:
"Om I icke hafven tro,
skolen I icke hafva ro".
Tviflare, hör Kristus tala,
Tomas' Herre, din och min.
Ingen kan som Han hugsvala.
Tag hans ord i hjärtat in:
"Gud är ej dödas, men lefvandes Gud,
och i Honom lefva alla".
Låt oss nedfalla
och tacka för detta härliga bud:
"I Honom lefva alla."
Med pannan mot jorden vi sucka till Gud:
"I Honom lefva alla."

AMALIA BJÖRCK.

Sängar

Madrasser, Krollsplint 10: —. Tagel 22: —.
Stick-Täcken, Cretonne 6: —, 8: —. Satin 8: —, 10: —, 15: —.
Filter, Jaquard från 5: — till 20: —. Bruna 4: —, 5: —, 6: —.
Sängöverkast 5: — 6: — 9: —.

4 St. Nygät. — ÖSTERLUND & ANDERSONS A.-B., STOCKHOLM. — Hötorget 11.

K. ANDERSON

Förlofningsringar.

Extra nya modeller.
Praktikalag, ringmått gratis.
KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

DE SKÖFLADE HEMMEN

N SÖNDAG GICK JAG PÅ BESÖK till en bondgård, där jag känner husmodern. Veckan lång står hon i drygt arbete; hon har fem barn, hon har kreatur i ladugården, hon har att hålla mat åt karlarne, när de komma hem från fälten. Ibland måste hon själf med ut — ty hvad är det, som inte är kvinnfolksgöra här i Dalarne? Men nu var det söndag.

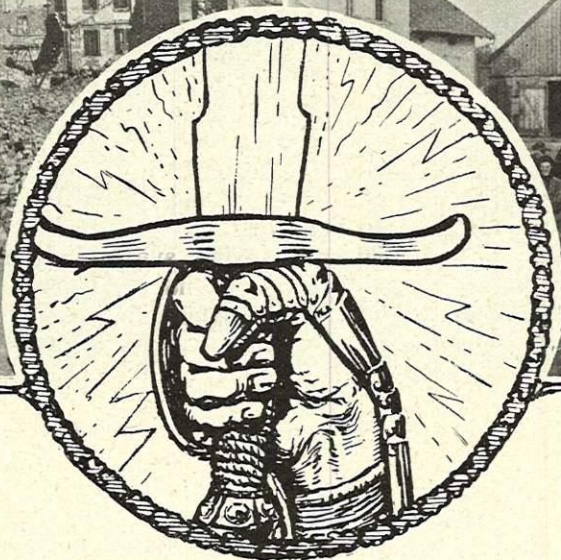
Inne på gården lekte småflickorna i sina gula Leksandskottar, solen lyste, de sista blomorna i täppan gäfvu sitt bidrag till tafelns måleriska charm. I köket, skinande rent och söndagsfint, satt minste gossen, ett-åringen, i en lekstol, som far själf snickrat så behändigt, att den lille inte skulle kunna trilla ur. Där fann jag också mor Johanna, och hon höll verkligen lifet hvilodag i dag, satt på en stol och hade en tidning framför sig. Hon läste om kriget, och hennes vänliga goda, blå ögon stodo fulla af tårar.

— Ja, tänk, sade hon, tänk, dag och natt, dag och natt kan jag inte få annat för mig än detta förskräckliga, de små barnen, som hungra, och alla de sköflade hemmen!

Det var hela mor Johannas politik! Ingenting af hvem håller du med, inte en tanke för diplomaternas och tidningsbyråernas fäktningar, intet intresse för strategernas eller mordverktygens täflan, endast detta: de sköflade hemmen!

När jag var helt ung, nästan bara barn ännu, såg jag en gång i Ryssland ett byalag, som var ute på figgarfärd, emedan åsken slagit ner i byn, en sammangyttring af små trähus, som de äro där, med veden trafvad upp efter husväggarna, och allt därvid brunnit upp. Män, kvinnor och barn hade då begifvit sig ut för att anropa andra om barmhärtighet. De gingo fram till herrgårdarne, de stodo framför förstulrapporna, en grå flock, böjda ryggar, skumma ögon, ödmjukt mumlande röster. Ingen förde ordet, ingen anropade. Deras blotta åsyn var ett rop, så skärande som något. En kvinna bar ett barn, som elden skadat. Dess ansikte var blått som af frost, ehuru man var i juli månad — och det var dödens frost, som snart skulle ha fullbordat sitt värf... Aldrig så länge jag lefver, glömmet jag det grå tåget, när det drog bort igen, hjälpt för dagen, men med lika ovissa öden framför sig, stapplande gubbar, uttröttade kvinnor, döende barn.

Det var inte åsken, som slog ned i Belgien — det var kriget! I det lilla landet, där hvarje människa är så sträfsam och så rädd om sitt, lefde man jämförelsevis lugn. I stormakter-

Den vädjan

som författarinnan Marika Stjernstedt i sin gripande artikel "De sköflade hemmen" riktar till Iduns läsare att söka i någon mån bispringa det olyckliga Belgiens hemlösa och hungrande, behöfver helt visst inga vidare tilläggningar. Vi veta ju alla, att hvad hon skrifer är sant, att verkligheten blott är ännu förfärligare än hvad ord kunna uttrycka. Och vi tro med fru Stjernstedt, att om hjälpen än icke blir så stor, vi ha ju så mycken fattigdom inom eget land att tänka på, så är det dock något värdt att ha genom handling visat sitt deltagande. Idun mottager med nöje och redovisar för de penninggåfvor, som vi hoppas skola inflyta, och äfven fru Stjernstedt mottager bidrag under adress *L e k s a n d*. Alla inflyttna medel komma att redovisas i Idun och sedan af oss öfverlämnas till belgiska legationen i Stockholm. Vi hoppas också framdeles kunna få redogöra för hur de blifvit använda.
Stockholm i oktober 1914.

REDAKTIONEN AF IDUN.

nas skugga var landets integritet försäkrad. Hvar och en hade vant sig att lita därpå. Landtmannen plöjde sin åker, husmodern skänkte täppan sina lediga stunder, barnen lekte i solen. Det var för ett par månader sedan.

Och nu — — —

Nu strömma flyktingarna från gård och grund. Allt hvad de ägde har brunnit upp, invid det arma som är kvar, själfva fläcken att gråta på, förs man inte ens stanna. Bara till Holland lär en half miljon människor redan kommit. Andra ha planlöst flytt hvarit stegen buro dem, skälfvande af ångest för lifvet. Gubbar med dåliga ben och ryggen böjd af decenniernas knog; gamla kvinnor, tacksamma att få plats på en skottkärra; kvinnor, som vänta att bli mödrar, tänk på den tunga gången, du som själf en gång väntat! Kvinnor, som bära små barn, en tung börda, när det är mil att gå! Och de sjuka, de lama, de som redan förut af en eller annan orsak voro hårdt pröfvade och kanske tyckte sig icke kunna uthärda mer!

Tänk på dina egna svåraste timmar, läsare och läsarinna, och kom ihåg dessa olyckor sedan, hvilkas like du icke anade!

Och hvar äro de nu, alla de arma? Hvar ha de hamnat? Hvem ger dem en brödbit?

Jag frågar mig ofta: hur är det möjligt att dagarna gå som de göra, för oss, här hemma i Sverige? Hvar och en synes, som alltid annars, uppfylld af sina egna omsorger, bekymmer eller önskingar. Jag ser i tidningarna att teatrarna spela och att folk går dit. Man hade en släng af panik i augusti, och många blygdes inte att visa den, då i stället hvar och en borde känt sin plikt att med eget lugn bidraga till allas. Men nu är det ju också öfver. Nu läser man tidningarna, harmas, gläder sig, kannstöper! Är det då ingen, som har stannat inför mor Johannas enda synpunkt: de sköflade hemmen, och rysande känt omöjligheten att komma förbi den?

Jo, helt visst. En sjuksköterska skref från krigsskådeplatsen: "Medlidandet tar bort så mycket krafter, och vi behöfva alla vi ha." Talande, enkla ord. Det ligger säkert ett instinktivt behof att "spara krafter" under den skenbara likgilligheten på många håll, och inte brist på hjärta.

Idun, alltid gärna i spetsen eller med, när det gäller ett vackert, ett ädelt ändamål, har — som synes i detta nummer — börjat en insamling för de nödlidande i det oändligt olyckliga Belgien. Det svenska folket har redan en gång samlat godt viltfnesbörd om sig sedan krigsutbrottet; det var när de ryska flyktingarna passerade vårt land. Spontant gick man dem till mötes, gifvande hvad man hade eller kunde: de voro fattiga, förtviflade människor, och det var oss nog! Nu vädjas åter till känslan för kanske ännu fattigare, säkert ännu mycket mer förtviflade människor. De ryska resenärerna foro dock — hem; men hur skall nästa dag randas för det arma belgiska folket, hvars land är i blod och ruiner, hvars själfständighet och dyra frihet t. o. m. synas hotade?

Hjälp dem! Sänd dem din deltagande tanke i form af en liten gåfva. Kanske kan du därmed mätta en hungrande, men än mer, du kan därmed värma ett förstelnadt hjärta! Du, som sitter i orubbadt bo och innerligt hoppas alltjämt få göra detta, glöm för en stund att politici grubbla, arméer kämpa och fiender hata. Gif blott helt enkelt af ditt djupaste, rätta sinnelag åt oändligt lidande medmänniskor!

MARIKA STJERNSTEDT.

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

Den har redan utgått i öfver 25,000 ex.
Pris: Kr. 5:50 inb.

KONSTFLITEN, Göteborg.

Möbler, konstnärligt vackra, praktiska, hållbara.

Kostnadsförslag på begäran.

☪ * **Flyktingar**

UNDER DE SENAST FÖRFLUT-
na månaderna ha s. k. flykting-
tåg flera kvällar i veckan pas-
serat Malmö på väg från Trel-
leborg uppåt landet för att ge-
nom Sverige om möjligt nå hemtrakten i
Ryssland eller ryska Polen. Till att börja med
kommo dessa tusental och åter tusen i rätt
oordnade och bedröfligt utsvultna skaror.
Barnen voro halfnakna och de gamla stac-
kare, hvilka kanske gjort resan från foster-
landet för mer än ett halft sekel sedan, fö-
reföllo nästan vettskrämda öfver att nöd-
gas lämna hemmet i Tyskland. Det hade
varit tak öfver hufvudet, om ej mera, i år ef-
ter år, och nu... De kröpo in i kupéernas
mörkaste vrå; de stirrade med förtvifladt
ångestfulla ögon mot de främlingar, hvilka
under tågets anhalt här i Malmö sökte upp
de olyckliga, innan ännu myndigheterna
hunnit ordna hjälpfonder. Härvarande ryske
konsuln satte dock raskt en systematisk väl-
görenhet i gång med de medel ryska staten
ställt till förfogande, och de prof underteck-
nad sett på hjälpsamhet och hjärtgodhet
mot ryska flyktingar, ha i flera fall under-
stöds af konsul Thomées riktiga och kloka
initiativ. Det är heller ingalunda med afsikt
att förringa det storartadt energiska och ni-
tiska arbete konsuln nedlagt, som jag skrif-
ver om den enskilda barmhärtigheten. Som
bekant är den hjärtats impuls och blir alltså
beroende af individens hjärtevärm.

När de första flyktingsskarorna förts öf-
ver till oss, kom af en händelse Hvita Ban-
dets ordförande här, fröken Kristina Frank,
en synnerligen sympatisk värmländska, i till-
fälle att se, hvilket elände, hvilken fattig-
dom och skygg ångest, som rådde hos des-
sa fördrifna, och hon töfvade ej att genast
räcka dem, hvad de bäst behöfde — bröd.
Man kunde tänka sig, att de med uppräc-
kta händer skulle mottaga en dylik gåfva. Men
nej, de vände bort blicken från smörgåspa-
keten och skakade på hufvudet. Det be-
höfdes vänligt öfvertalande, milda rörelser
och goda, trygga leenden samt ett outhörligt
tålmod för att kunna bispringa de rot-
lösa, dödsskrämda stackarna. Fröken
Franks glada hurtighet och de snart påpass-
ligt intresserade och vant handlingskraftiga
slumsysstrarna utvecklade en välgö-
renhet, som af hemvändande flyktingar redan
med öfversvallande tacksamhet erkänts.

På en transitoplats som Malmö är och har
varit i sommar, få utlänningar passera läm-
ligen obemärkt, men när man efter krigets
början gång efter annan mötte små trupper
af vackra mörkhyade kvinnor och barn, nå-
gon enstaka gång åtföljda af män, lärde man
sig känna igen dessa som ryssar, oftast
polska ryssar; männen måste i de flesta fall
fortsätta för att fullgöra sin krigstjänst, men
de bäfvade för att taga familjerna med till
brinnande och hotade städer, till sköflade
gods, öde gårdar — och lämnade dem här
så länge.

Afven de — och de äro många — som i
hemlandet äga både säker inkomst och för-
mögenhet, ha kommit hit totalt blottställda
eller ock med en obetydlig summa pengar,
och alla med samma skälfvande fruktan för
det okända landet, kanske ett fiendeland.
De ha i regeln icke mycken kännedom om
Sverige, men jag har hört mer än en med
sin sydlandska lifliga entusiasm prisa ödet,
som fört dem hit.

De, som komma att dröja här, och som
sakna medel, omhändertagas i första hand
af polisen. Från tillförlitligaste håll har det

Grupp af ryska flyktingar. Mannen i midten (i pro-
fil): J. Idzkowski.

sagts mig, att detektiv Steen med aldrig svi-
kande vänlighet rådt, tröstat och beskyddat
flyktingarna. De damer, som med enstå-
ende gästfrihet mottagit fattiga flyktingar i
sina hem, eller som sett till dem under de
dagar de uppehållit sig här, och som då be-
sökt sina protegéer i polisens lokaler, kun-
na ej nog berömma herr Steens uppoffrande
arbete för främlingarnas bästa.

Den, som berättat mig mest om de ryska
och hufvudsakligast de rysk-polska flykting-
arna, är konsulatsekreterare Waches fru.
Hennes man är född polack, hon däremot
svenska, men det sätt hvarpå hon uppgår i
mannens arbete för sina landsmän är ej be-
skrifvet endast med ett par korta ord. Hon
säger för öfrigt själf: "Inte frågar jag först
efter deras nation. Jag hjälper där jag kan,
och jag springer lika fort till den kupé, där
det ropas "vatten" på ryska eller tyska som
till den, där det ropas "woda" (vatten på
polska.) Hon har funnits därefter vid statio-
nen kväll efter kväll, natt efter natt, så länge
ett dystert flyktingståg rullat in i hallen.
Liten, finlemdad, blid och mjuk har hon skyn-
dat från vagn till vagn. En kväll fann hon så
en stackars gosse, trettonårig, ensam. Af
svält var han sinnesförvirrad och kunde ej
säga hvem han var. Fru Wache har själf
söner, säkerligen har hon också moders-
hjärta. Hon matade den stackars gossen
varsamt med te och skorpor; hon jollrade,
hon smekte. Och så småningom blefvo gos-
sens tankar klarare. "Mor", sade han, "lilla
mor!" Hon tog hand om honom, herr Steen
lovade också att se till gossen under de da-
gar han skulle vara i Malmö; det visade sig,
att han var son till en lärare i Riga. Och
han skulle fara hem, så fort han fälde vid re-
san. Och visst var han glad, när han, för-
sedd med en väldig matsäck, skulle bege
sig af. Men fru Wache ville han ha med.
"Du följer väl med mig," bad han bevekan-

i Sverige. * ☪

de, "mor lilla, du följer med!" — Men hon
kunde icke följa det ensamma barnet med
annat än sina frikostiga gåfvor och sina bö-
ner, ty många, många andra väntade på hen-
nes bistånd och väntade ej förgäfv.

När tågets afgangssignal ljudit gå de, som
delat ut smörgåsar och mjölk, frukt eller
varmt vatten till té, hem att hvila. Den ut-
märkta tågpersonalen, de villiga, trygga
skånsk-skånska stadsbuden, de kvinnliga
frälsningssoldaterna, allesammans ha med
exemplarisk plikttröhet fyllt sitt värf och
kunna återvända till sina vanliga sysselsätt-
ningar, när nästa dag kommer, men fru
Wache går tankfull hem och undrar, hur hon
skall få en vinterkappa åt lilla Halka, ett par
varma kängor åt Vanda, en liten leksak åt
Alexander o. s. v. Det är så många, som
tillitsfullt nedlagt sina bekymmer hos henne.
Det är en stackars sjuk läkare, som hamnat
på landsbygden i Skåne; det är en förtviflad
ung äkta man, som måst lämna sin hustru
och sin väntade förstfödde i Berlin, det är
en ung flicka, som gått flera nätter å rad på
gatan, hungrande och förtviflad; ingen för-
stod hennes språk, ingenstades hade hon att
taga vägen. Nu är hon i goda händer. Fru
Wache har tagit henne i sitt hem, och hon
får stanna där.

Ännu en person, ehuru ej svensk, må näm-
nas. Alla de, som gingo ned till flykting-
tågen under september månad sågo honom,
en tämligen fellagd, skallig herre — alltid
barhufvad — den snöhvita Byronkragen och
de handskklädda händerna drogo uppmärk-
samheten till sig. Han samlade gärna små
skaror af flyktingar omkring sig, förklarade
lifligt, gaf tydligen värdefulla upplysningar.
Och vid utdelningen af förfriskningar var
han den förste och ifrigaste. Det var ett
fint och ädelt ansikte han hade, denne man,
en klingande mjuk stämma. Mer än en frå-
gade sig säkerligen hvem han var. Flykting-
arna, som från alla vagnar tillropade honom
ett: "Bóg Zapłaè!" (Må Gud återgälda eder),
kallade honom "fursten", men det var snar-
ast ett smeknamn. Icke ens mina goda vän-
ner, de allvetande stadsbuden, kände man-
nens borgerliga namn.

Under min intervju med fru Wache fick
jag dock veta, att det var en stor affärsman
från Warschau, Josef Idzkowski, som på ett
sällsynt oegennyttigt sätt ställde både sin
person och sin kassa till flyktingarnas för-
fogande. Man tyckte ovillkorligen, att han
lyste upp därefter i dysterheten och för-
stämningen, och för många tedde sig sä-
kert hans närvaro som en fyrbåk på ett vill-
samt och stormigt haf.

När detta skrives, änga hvarje kväll långa
tåg med hemvändande flyktingar in i ban-
hallen och ständigt väntas flera, som blifvit
fördröjda vid badorter, som hindrats af
sjukdom eller som i det längsta krampaktigt
hållit sig kvar i Tyskland, där de haft sin ut-
komst. De flesta draga vidare, men några
öfvervintra i Skåne och helst tycks det, i
och omkring Malmö. Det är unga och gamla
kvinnor, det är barn i alla åldrar. Så små-
ningom sändas de till sin rätta bestämmelse-
ort, men det är med mycken saknad och
varma tacksägelser samt någon gång med
ett hoppfullt "doswidánja" (på återseende)
de säga farväl åt sin tillfälliga fristad i det
land, där gästfrihet är en nedärfd, ännu icke
förglömd dygd.

ELISABETH KUYLENSTIERNA-WENSTER.

Fröken Frank.

Fru Wache.

Kvinnodräkten i sorg- tider.

OR "SORGDRÄKTENS REFORMERING", ur flera synpunkter önskvärd och af behovet påkallad, har fru Hilda Sachs tagit till orda i n:r 40 af Idun. Om någonsin ett reformförslag kommit i rätt ögonblick, så har detta gjort det, och alla skäl för en förenkling af sorgdräkten, som af fru Sachs framföras, innebära utmärkta vinkar om förmånerna af att bryta med en opraktisk sed, hvars estetiskt lyftande värde väl må betviflas.

Utän att hysa någon förhoppning om att här få gifva ett uppslag, som skulle bli accepterad, kan jag i alla fall inte låta bli att på detta sätt ytterligare fästa uppmärksamheten vid fru Sachs' reformtanke.

I hvarje djup sorg blir det som angår yttervärlden att börja med betydelselöst. Det blir — bland mera välsituerade — vanligen någon i omgifningen, som får ta hand om de nödiga bestyren. De beställda sorgsakerna komma, anläggas mekaniskt och bäras tillsvidare utan reflexioner. Men en dag komma räkningarna. Det är ingen ände på dylika. Krusflorsutrustningens dyrhet väcker ofta en häpnad, som är besläktad med förtvylse. Och den ofrånkomliga tristesse, som följer med tunga slöjor och breda kjolgarneringar etc. är inte ägnad att i någon mån lätta sinnesförfattningen.

Vore det absurd, att just nu, då tiderna äro så allvarsamma, då det ännu här och där skämtas om sparsamhet, men öfver mängden af svenska hem i alla fall drar en skugga af oro för framtiden, med ens besluta sig för att bryta med det gamla sorgklädselmodet?

Hur mycket mindre tungt vore det ej om sorgklädnings kunde vara af svart och hvitt tyg och hatten, utan slöja, monterades i svart och hvitt. Alla modehus eller ateljéer ha en underbar talang att just af svart och hvitt göra de noblaste toaletter i världen. Och äfven en enkel klädning af billigt svart och hvitt tyg kan se fin ut, medan däremot en enbart svart af billig kvalitét verkar afgjordt tarflig.

Vi behöfde inte gå utomlands efter något för sorgparryren. Vid Baltiska utställningen fanns en stor fyrkantig sal med "butiker" längs alla väggar, där idel inhemska fabriker visade sina verkligen utmärkta tillverkningar af tyger i tusen kvaliteter och färgnyanser. Svart och hvitt kunde bli ett täflingsnummer vid våra artistiskt skötta väfverier. Det svart och hvita behöfver inte bli lika dyrbart som det verkligt fina svarta blir, och det svart och hvita verkar inte så beklämmande som det nattsvarta. Det svart och hvita "förstör" inte något utseende, tvärtom höjer det en i sig själf ledsam hy. Därtill är det svart och hvita alltid användbart efter sorgtidens slut med någon liten rosett i kulört.

När många helsvarta figurer röra sig i ett hem, blir vintermörkret där ännu svårare att få bukt med. Mot sommardagens ljusa behag svär inte en lätt svart och hvit klädning lika hårdt som en obönhörligt svart. Hur lätt det vore för våra uppfinningsrika teknici att framställa svart och hvita tygsorter, som skulle vända tiotusen på en dag från det helsvarta, och efter de tiotusen skulle följa hundra tusen.

För enstaka damer från stora gemak och med tjänarstab i hätarna kunna ju slöjorna ännu en tid få vittna om tillvarons dolce far niente. Men för myllret af arbetsjaktade kvinnor passar hatten utan slängande eller

Syner ur fjärran.

I.

DET SKYMMER...

"BLÖDER DU?"

Nej, jag fryser,
därför att alla ådror fömts;
allt som på hjärtedjupet gömts,
käraste ungdomsdröm, som drömts,
flutit ur djupa såren —
lyft mig, broder, på bären!

"Törstar du?"

Icke mera —
Såren brände som eld mig först
och jag kände osläcklig först,
såg en källa, då den var störst,
hörde sorla i natten
kvarndammens svala vatten.

"Längtar du efter något?"

Ja, att få bäddas djupt till ro
nära mitt älskade fädernebo,
där jag fostrats i hopp och tro.
Vapenbroder, så frogen,
red mig grafven i skogen!

II.

NÄR HON KOM.

"DET VAR EN LJUF, OFÖRGLÖMLIG SYN:

En hvit gestalt och så hög som skyn.
Hon sköfte med händer svala
och talte som änglar tala.

Hon kom ur ett litet, fjärran fält,
och foten rörde vid blodadt fält,
men ingen fläck var på dräkten
i skinande morgonvåkten.

Hon lade så lätt ett mjukt förband
och tog vid skräcken med helig hand,
vi kände ej mera smärta —
Hon kom direkt från Guds hjärta.

Hon kom med bud, att det ges en frid,
som ej förintas af våld och strid,
men lyser i mörka dalen
försoning vid bittra kvalen."

Den döende kämpan talte så —
Han var försonad, han skulle gå
dit bort emot kvällsolsglöden,
till hemmet — men ej till döden.

***TALIA.

nedfälld gardin allrabäst, som fru S. påpekade.

Inte kan det vara så klen beställt med den moderna själfständiga kvinnans "själfständighet", att hon saknar det obetydliga mod, som behöfs för att under nya och mera förnuffiga former umgås med sorgen.

Svårigheten är blott att finna en norm, som tilltalar.

Under dessa stora och förskräckande världshändelser, då särskildt skilsmässans smärta går genom världen, borde vi relativt lätt kunna komma ifrån ofördelaktiga öäsentligheter och låta småsaker gälla för hvad de äro. Vi skulle då under sorgen ha mera jämvikt i behåll och kanske inte så lätt förgäta att vara tacksamma för hvad vi ännu kunna ha kvar i lifvet.

METTA GREGER.

Kvinnornas landstorms- tjänst.

ITE BLEK OCH HARJAD VAR hon visserligen, lilla fru Mattiasson, men de små ögonen tindrade lefnadsglada och käcka, då hon såg på det lilla mänskobyttet, som hon höll på armen.

— Ja, du kan gärna passa på och lapa sol, din lilla stackare, alldeles som Kisse Måns lapar mjölken på tefatet. För snart kommer vintern, och hvem vet hur det då blir, smånynnade hon och gick ut i den lilla daggvåta fäppan, där frostnupna solrosor och astrar stodo och gnistrade i solen.

— Egentligen var det ju ett herrans under att allting hade gått så bra.

Aldrig skulle hon, så länge hon lefde, glömma den soliga vackra söndag, då hon, matt och håglös, gick och dref i fäppan med den där pinande ångesten kring hjärtat, vid tanken på hvad hon hade att gå igenom om endast ett par veckor kanske. Detta okända — och fruktade — och efterlängtade.

Plötsligt hade hon väckts upp ur sina tankar af att hon hörde sin mans steg så ovanligt hårdt och raskt klampa mot bygatans kulerstenar.

Hvad kunde det vara? Och då först lade hon äfven märke till att klockorna i Nosaby kyrka bestämdt hållit på att klämta en kvart minst och klämtade än.

Men hon hann aldrig fråga, ty i det samma kom hennes man in genom grinden, lade armarna om hennes skuldror och förde henne varligt in i kammaren, medan han hest mumlade: — Min lilla Pulla, hur skall du kunna reda dig ensam i allt detta svåra?

Men när hon såg hur förkrossad han var för hennes skull, så steg en oanad varm våg af mod och beslutsamhet upp inom henne.

— Det var ju riktigt bra, tyckte hon, att landstormen tog honom ut till skären på en liten tid. Han kunde minsann behöfva komma ifrån sin gamla unkna verkstad och det måtte han väl veta, att män bara äro i vägen och skräpa, då småbarn komma till världen. Gesällerna och affären och fäppan skulle hon nog kunna ta hand om. Inga kunder skulle de behöfva mista.

Sedan Mattiasson gått genom beställningskladden och räkenskapsboken med henne, blef det ju att ordna med tre dagars matsäck, och så var det vinterplaggen, som skulle fram och några näsdukar, som måste tvättas upp — och — så blef det till att gå — —

Lilla fru Mattiasson kände att längre än till grinden kunde hon inte hålla sig tapper, och där sade de hvarandra ett hastigt och lite kärft farväl. Men ända till kröken af byvägen kunde Mattiasson se henne stå där och vinka. Men sedan...

O, Gud, hvilka timmar af ångest och förtviflan hade hon inte genomlevat.

Men så kom måndagen och veckans alla följande dagar med dubbelt dagsverke för henne. Verkstaden, kunderna och fäppan togo så hennes tid och krafter i anspråk, att hon knappast hann tänka på sig själf tills att den dagen randades, då hon efter outhärliga lidanden, höll en litet rödrynkig son i sina armar, medan en solbrynt, något affallen man stod och såg på dem med stora fårar i ögonen, som han alls ej försökte dölja.

— Detta du, sade hon, skall bli en riktig liten svensk, och så hade deras händer mötts i ett kraftigt handslag. Båda kände de, att den man offrat något för, den älskar man dubbelt — och hvad hade de inte nu fått ge af ångest och sveda både för sitt fosterland, för sitt barn och för hvarandra.

HEDVIG SVEDENBORG.

MELLAN DRABBNINGARNE

DEN OFFERVIL-
lighet och den
praktiska klokhet
hvarmed Tysk-
lands kvinnor
mött de många och stora so-
ciala nya svårigheter, som kriget
fört med sig, äro beundransvärda.
Ofverallt, där någon samhällsgrupp
blifvit lidande, ha de sökt att gripa in
och erbjuda provisorisk hjälp.

En af de kvinnoföreningar,
som nu bildats för att på olika

med transporter af sårade till
Berlin. För att ge dem tillfälle
att hvila och hämta sig en
smula innan de åter ge sig af
möt öster och väster, har i
Berlin inrättats ett Kriegsheim
(bild 1) som erbjuder dem en
behaglig, fridfull tillflyktsort.
Vi se på bild 2 en grupp syst-
rar flitigt stickande för solda-
terna, alldeles lata förmå de ej
vara. En paus i arbetet inträ-
der dock, när kaffet (bild 3)
serveras på verandan. Till

områden möta den sociala nö-
den eller sörja för Liebesga-
ben åt de stridande, är der
Vaterländische Frauen-Vere-
in. Med den lifliga verksam-
het som den utvecklats är
det då icke förvånansvärdt
att omtanken sträckt sig till
att omfatta en grupp kvin-
nor, som i dessa dagar utföra
en särskildt viktig fosterländsk
gärning, nämligen Röda kors-
systarna. Deras plikt för dem
ofta från krigsskådeplatsen

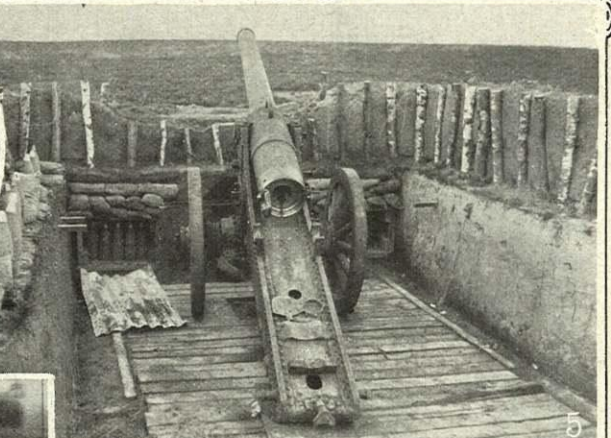
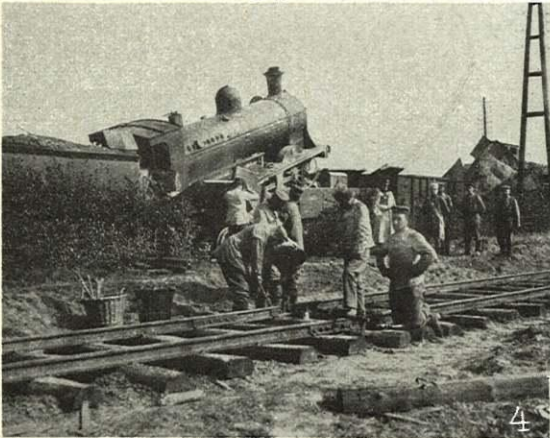
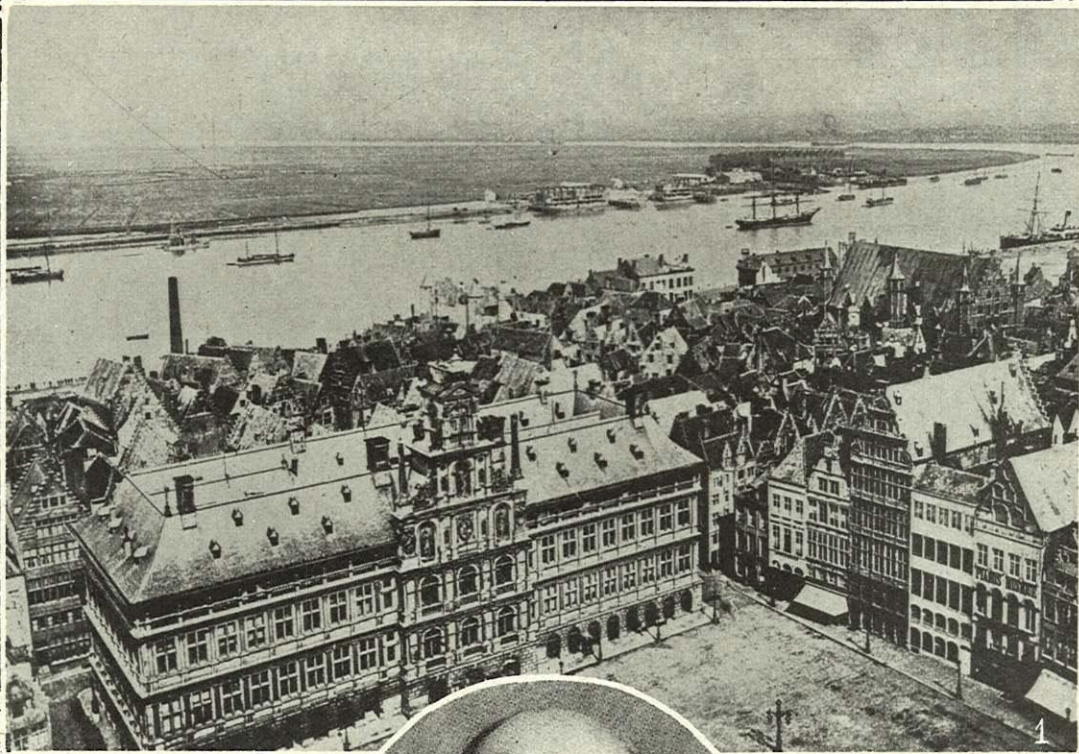

hemmet hör en lummig träd-
gård, där systrarna promenera
eller läsa krigsnyheterna. (bild
4 o. 5). Men plikten kallar
snart ut till de nya som be-
hövva deras vård. På bild 6 se
vi hemmets föreståndarinna,
fru Edle v. Waldow, bjuda
farväl åt några systrar, hvilas
hvilotid nu är slut och som be-
ge sig ut till sitt svåra värf i ett
krig, där de sårade icke mera
räknas i tusental utan i tiotu-
sental.

FRÅN STRIDERNA OM ANTWERPEN

1. Utsikt öfver Antwerpen med Schelde i bakgrunden, i förgrunden det gamla rådhuset. 2. Antwerpens bevingare, general von Beseler. 3. Konung Albert under sin inspektionsridt genom Antwerpens gator dagarne före kapitulationen. Berl. Ill. Gesellschaft foto. 4. "Ett vildt järnvägståg", bestående af fyra lokomotiv och en mängd tomma vagnar, som af belgarna släppts ut på linjen för att barrikadera den mot tyskarne. 5.

En utrymd belgisk skans utanför Antwerpen. A. Grohs foto. 6. Belgisk sanitetskolonn med hundspann. 7. Belgisk skyttegraf vid Antwerpen. 8. Tyska rödakorssoldater taga vård om en stupad belgare. 9. Belgiska civila afväpnas. Berl. Ill. Ges. foto. 10. Staden Mecheln efter beskjutningen. A. Grohs foto. 11. En belgisk korpral anfänder under fiendernas eld bryggan vid Termonde, för att hindra tyskarnes framryckning.

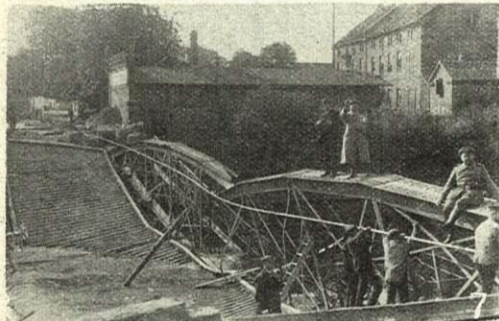
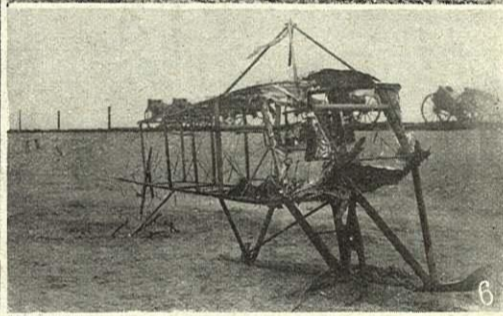

FRÅN STRIDERNA OM WARSCHAU

1. VV AF WAR-
schau. Nowo
Zjasdgatan. 2.
Tsaren samtalar
med öfverkom-
mandanten för
ryska armén,
storfurst Niko-
laus Alexewitsch.
3. Tsaren till häst.
4. Tsaren hälsar
sina trupper. 5.
Ryske general
Rennenkampf

utanför sitt tält.
6. Ett ryskt aero-
plan, nedskjutet
af tyskarna. 7.
En af ryssarna
sprängd bro vid
Stargard. 8. En
grupp byinnevä-
nare på flykt. 9.
En rysk kår på
rast i bergen.
10. Ryssar i
skyttelinjen. Berl.
Ill. Ges. foto.

ARÅSKUTAN.

ETNAFORS OCH SNASAHÖGARNE.

Tolf seminarister

(Forts. o. slut.)

CH DET MATTE HA VARIT EN sorgslustig syn att se oss springa däruppe, påbyltade alla kläder vi hade och med filtarna tjänstgörande som kjolar, samlande bränsle till en liten rykande brasa bakom en sten.

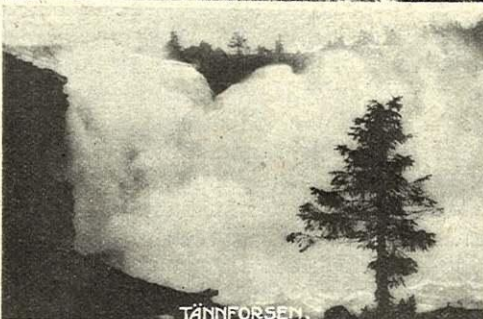
Vår ledare och en af kamraterna hade under tiden gått för att rekognoscera terrängen och kommo nu tillbaka med den nedslående underrättelsen, att vi måste vända. Visserligen hade vi ej långt kvar till Långfjällets högsta höjd — endast en stigning — och sedan utför fjället till de vackra Dörrsjöarna, där vi kunnat stanna, men i den orkanliknande stormen var t. o. m. detta en omöjlighet, helst som vi ju hade en sjukling med oss och ej visste hur svårartad sjukdomen var. Och så måste vi med sorg och grämlse anträda återfärden.

Utför gick det nu med god fart, vi hade ju vinden på ryggen och måste riktigt spjärna emot för att ej komma fortare fram än behagligt var. Det började också regna, och då vi kommo tillbaka till den förut omtalade fäbodvallen, Gråbergs nybodarna, så beslöt vi att stanna där öfver natten. Den kvällen kokade vi fruktsoppa — utan socker — det var surt, varmt och godt. Och så kröpo vi till kojs, somliga inne i stugan, andra i ladan. Men mycken sömn blef det ej, åtminstone ej för oss "laduinvånare". Det var så hemskt kallt, och ladan var full med råttor, som skreko i hörnen och då och då spatserade öfver oss. Och vi voro glada då morgonen kom.

Vinden hade nu saktat något, och så småningom kom solen fram och tog herraväldet, sjuklingen kände sig bättre, och vi började

STORULFÄHYDDAN.

TÄNNFORSEN.

ÖFVER HÄNDÖLSFORSEN.

SYLSTUGAN.

på fotvandring.

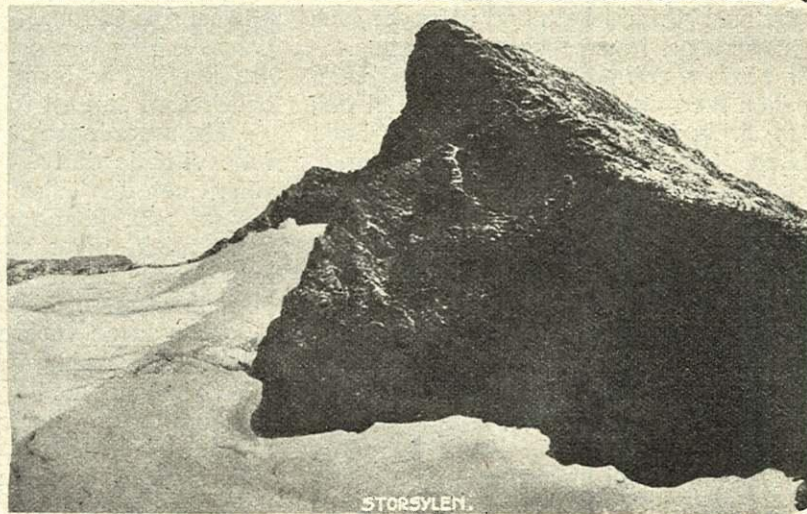
med glädje mod tänka på Arådalen. Men först skaffade vi oss en häst ifrån Fjällsågen för att få Märtas rygsäck klöfjad och äfven våra något lättade, och så bar det af igen, men nu en omväg. Det var lämligen sent på e. m., då vi startade, en mycket vacker kväll och en mycket vacker väg genom björkdungar. Vid Bugårdsbodarna kokade vi vår gröt den kvällen och sofvo i syskonbädd på golfvet några timmar omkring en flammande stockvedsbrasa, som vi turade om att sköta. Tidigt på morgonen fortsatte vi och voro snart åter i färd med att bestiga Oviksfjällen, nu den västligaste och kanske vackraste af topparna, nämligen Hundshögen. Dessförinnan hade dock vår förare måst vända om, och vi återtogo våra packningar.

Oviksfjällen räknas till lågfjällen, men från Hundshögens rygg sågo vi för första gången en högfjällskedja, en af de vackraste tafloren under färden. Det var Vemdals- och Klöfsjöfjällen, Helagsfjällen och Sylmassivet i en lång, vit kedja långt bort i det blånande fjärran. Det var alldeles underbart vackert däruppe, men vi sågo äfven nere i dalen något, som kom oss att skynda dit ned. Det var turishyddan, som vi nu efter så många motigheter äntligen hade så nära. Och vi kände det nästan som en seger, då vi en stund senare fingo taga fram nycklarna och låsa upp.

I Arådalen hade vi tänkt stanna öfver en dag och sedan fortsätta till Tåssåsen. Men så kommo vi på den idén att gå till Glen, som ligger 4 km. från Arådalen, där skulle finnas lappar, t. o. m. en turistkåta. Hur roligt att få logera i en kåta en natt, tyckte vi. Vid 5-tiden följande dag lämnade vi Arådalen med Glen som mål. Det var en solig,

SYLFJÄLLEN. EKORRDÖRREN.

STORSYLEN.

Etthundra (100) kronor

i pris för

En musikkomposition.

Som det moderna nöjeslivets a och o heter dans, bör täflingskompositionen utgöra musik till någon fin och treflig sällskapsdans.

Täflingsmanuskripten, som skola vara försedda med påskriften: **Iduns decembertäfling** samt åtföljda af försegladt motto, innehållande författarens namnsedel och adress, måste vara inlämnade till redaktionen af **Idun senast den 1 nästkommande november.**

Vi förbehålla oss rätt till prisets delning för den händelse ingen af de insända kompositionerna skulle befinnas vara förtjänt af priset odeladt.

Stockholm den 1 oktober 1914.

IDUNS REDAKTION.

.....
ej för handen, då hon ju höll ett krampaktigt tag i repet, men genomvåt blef hon. Vi måste i en hast göra upp eld och sätta på "kaffepetter" och i det starka solgasset voro snart alla kläder nödortfögt torra. — En annan af flickorna råkade senare på dagen ut för ett liknande äfventyr. En älf, Ekorrån, var så bred att repet ej räckte till, utan vi måste först allesammans vada ut midt i älven och därefter till andra stranden.

Men det kusligaste väntade oss dock till sist. Vi hade hunnit i närheten af Sylhyddan, gått öfver den sista höjden mellan Herrklumpen och Fruntimmersklumpen, då vår ledare tröstade oss med, att nu hade vi bara en å kvar. Det var Enaälven strax nedanför hyddan. — "Och där slipper vi vada, för där finns det bro." — Och glada voro vi. Men när vi kommit dit — o, ve, där låg bron högt uppe på stranden, och älven försade stenig, djup och hvitkummig, vildare än någon vi förut sett. Hur skulle vi bära oss åt? — Först försökte vi lägga ut bron och lyckades verkligen få ut den första hälften mellan stranden och en mängd stenar midt i älven, men vi sågo snart att den andra hälften skulle bli oss för svår. Och så måste vi då vada. Men ju, så hemskt, och så isande kallt, det var ju snöfält rundt om. Efter detta kändes det skönt att komma in i stugan, värma och torka sig.

Följande dagen, midsommarafton, var kanske vår minnesrikaste dag, den dag då vi besego Storsylen. Vädret gynnade oss med strålände sol. En spännande klättring uppför ett så godt som tvärbant stigande stenkummel med lodrätt stup vid sidan. Och när vi väl voro däruppe — något så hänförande storslaget hade jag ej kunnat drömma om. Ett par timmar dröjde vi däruppe, sedan måste vi återvända ned samma väg, delvis, måste jag tillägga, ty vi åkte rutschbana utför ett omkring 200 m. långt, nästan lodrätt stupande snöfält och kommo därigenom att ändra kurs. För öfrigt ett ovanligt praktiskt och trefligt sätt att företaga nedstigning.

Midsomrardagen skulle vi gå fram till Enafors. Vi hade då två vägar att välja på: den västra och den östra. Den västra var 3 km. längre, men jämförelsevis bekvämare, den östra gick öfver en otrolig mängd älfvar, hvaröfver vi måste vada, ty inga broar voro ju ännu utlagda. Men gick man östra vägen fick man se de vackra Handölsfallen.

Den beskickning från Enafors, som mött vid Sylstugan med nycklarna, varnade oss emellertid för den senare vägen. Vattenståndet i älfvarna ökade alltjämt, vi voro ju midt i islossningstiden, och det skulle vara hart när omöjligt att komma fram den vä-

gen. Vi hade vid det sista vadet fått afsmak för det nöjet, men vi ville också så gärna se Handölsfallen och vi tänkte på alla varningar vi fått i Månsåsen och hur ogrundade de voro. Slutet blef att hälften af oss gingo västra och hälften östra vägen, och som jag var med på den senare, så får jag väl berätta hur vi hade det. Det blef för mig en af de trefligaste dagar under hela färden. Det gick så ovanligt lätt att gå den dagen, vägen var så vacker; till höger sågo vi Gåsen och Bummerstötarna, till vänster St. Ulfåfjället och de vackra Snasahögarna. Vid Stor-Ulfåstugan stannade vi och förfriskade oss. Men nog var historien om de många älfvarna sann. Vi vadade öfver väl ett tiotal, dock inga svåra vad. Ett par gånger gingo vi öfver på snöbro. Den sista tvärrån, en djup lugn bäck, vållade oss hufvudbry en stund. Men att vara rädlös duger ej — vi fälde helt enkelt omkull en björk, lade den tvärsöfver bäcken och gingo balansgång öfver. Sista delen af vägen gick utmed Handölsån och så kommo vi fram till fallen. Handölsfallen, ja! När vi dagen därpå stodo vid Tännforsen i stum beundran, så öfverraskade vi oss själfva med att tycka det Handölsfallen voro vackrare. De natursköna omgifningarna vid de sistnämnda gjorde kanske sitt till. Därifrån hade vi också en hänförande utsikt öfver Ånnsjön. — Vi måste dock snart fortsätta till Handöl, en vacker liten by med lappkapell och karolinermonument som sevärigheter. Från Handöl åkte vi sedan motorbåt till Enafors.

Så var nu den egenliga fotvandringen slut, och vi voro åter framme vid civiliserade frakter. Inalles hade vi gått 24 mil. Dagen därpå reste vi till Åre, men gjorde under vägen en afslickare till Tännforsen och till karolinermonumentet i Dufed. I Åre stannade vi tre hela dagar. På fredag den 27:de gjorde vi en utfärd till Fröå koppargruva, och på lördag bestego vi Åreskutan. Åreskutan är nog vacker och utsikten därifrån hänförande, men man borde nog helst se detta före högfjällen för att uppskatta det. Dessa senare platser äro så väl kända, att jag ej längre vill orda om dem. Jag skulle endast vilja berätta, att vi väckte ett visst uppseende på Grand Hotell i Åre, vi voro ju bruna som indianer och hade ej heller våra elegantaste pariserloaletter med oss. Till på köpet vågade vi, då vi bestego Åreskutan, åter krypa in i vår kära, praktiska fjälldräkt, och då vi på hemvägen mötte hela societeten, så — — ja, somliga skrattade åt oss, andra sågo vänliga ut, jag tror att många afundades oss våra lediga rörelser.

Några väl valda ordalag borde väl också ha ägnats åt nyttan af en sådan här fotvandring — hur den lärde oss att reda oss i en mängd svårigheter — hur den gamla svenska bekvämligheten nog måste betydligt jämkas på sig o. s. v. Men gör du själf en tur i det fagra Jämtland bland de fjäll, som vi lärt att älska! Först då kommer du att fullt förstå en äkta fotvandrings fulla värde.

Karolinermonumentet i Dufed.

mild, sällspordt vacker kväll, och vår afstickare till Glen blef ett af våra bästa minnen från vår fjälltur. Vi gingo förbi en hel mängd kåtor, dock endast en bebodd, men då vi kommo fram till Glensjön, funno vi hvarken turistkåtan eller lappmannen Nilssons kåta i den fäta björkskogen. Sofva i kåtan fingo vi således ej, men det beskärdes oss i stället anblicken af en underbart vacker solnedgång. Det var en oförgämlig, stämningsrik kväll. — Efter att ha kokat vår kvällsvard vid en liten bäck, lägrade vi oss kring elden för några himmars hvila, och vid 2-tiden på morgonen — en morgon, lika vacker som den föregående kvällen — fortsattes vandringen till Tåssåsen, dit vi framkommo tidigt på e. m.

Tåssåsen är en vacker liten fjällby på en bergssluttning ned mot Tåssåsjön. Här mädde vi nu "som pärla i guld", fingo grädde till kaffet och mjölk till hafregrynsgröten, hvilket naturligtvis ej vankats sedan i Månsåsen, dessutom fisk och potatis, filbunke, tunnbröd, m. m. Men eftersom vi voro en dag på efterkälken, beroende på äfventyret på Långfjället, kunde vi ej få stanna, utan måste nästa morgon åter bryta upp, denna gång med Ljungdalen som mål. Vi hade tänkt att få klöfning i Tåssåsen, och vi skulle då ha fågat rätt öfver fjällen till Ljungdalen för att åtminstone på afstånd få se det beryktade passet Lundörren, men detta lyckades ej, och vi fingo därför ta den vanliga stigen förbi Storsjö. Mellan Tåssåsen och Storsjö gjorde vi en afstickare till Djäfulshålan, en lång, trång och djup klyfta, i hvilken ån Röfran under skum och dån stör tar sig. Röfran är en liten älf, som rinner upp vid Lundörren och bildar tillflöde till Ljungan.

Från Storsjö, där vi rastade och kokade middag, togo vi båtar ett par kilometer uppför Ljungan. Det var en vacker färd på kvällen. Ljungan låg där lugn, klar och genomskinlig med knappt märkbart strömdrag. Men vi skulle snart få se henne visa ett annat kynne. Vi kommo snart upp på landsvägen till Ljungdalen, den följer älven ett långt stycke under ganska stark stigning, och här var Ljungan allt annat än lugn. Vild och frosig kastar den sig utför, hvitkummig och grönskiftande, utomordentligt vacker, omgifven af klippor med mörk barrskog, hvars dysterhet här och där mildras af ljusare grönska.

Ljungdalen är en rätt stor by, men ej så vacker och idyllisk som Storsjö eller Tåssåsen. Inte heller här fingo vi stanna mer än en natt, vi måste skynda, ty vi ville gärna fira midsommar vid Sylarna. Det var söndagen före midsommar vi gingo från Ljungdalen till Helags. Det blef en lång dagmarsch och vi hade därför skaffat oss tre hästar: två till våra rygsäckar och en för Lisa, som blifvit invalid. En härlig hvilostund vid Keluvallens fäbodas med härligt iskallt bad i Ljungan, och så voro vi snart framme vid turisthyddan.

Vår nästa vandring förde oss upp bland högfjällen med dess stora, stora snöfält och många strida älfvar. Rundt omkring hade vi höga fjäll: till höger Herrångsstötarna, Gåsen och Bummerstötarna, bakom oss Helags och till vänster Ekorrhammarn och Sylmassivet. Mellan de båda sistnämnda gingo vi förbi ett mycket vackert pass, Ekorrörren. Dessförinnan timade en rätt lustig episod, om hvilken jag måste berätta. Vi hade redan vadat några gånger den dagen, då vi kommo till en å, som var ovanligt strid och djup. Just som en af flickorna stod midt i det starkaste strömdraget, glömde hon sätta ned foten tillräckligt stadigt och vips — låg hon på rygg i vattnet. Någon fara var just

Iduns ärade Kvartalsprenumeranter

erinnas värdsamt om vikten att ofördröjligen låta förnya prenumerationen för årets sista kvartal. Därigenom undvikas afbrott i tidningens regelbundna expedition.

Alla prenumeranter erhålla i december

IDUNS STORA, ELEGANTA JULNUMMER

hvars innehåll såväl litterärt som illustrativt sett blir förstklassigt.

Prenumerera därför genast!

SJU

dagar i veckan
läses en annons i

IDUN

Husmödrar

som äro praktiska använda

Gahns Skursåpa

till sina diskbänkar, kökskär, golf och allt omåladt.

Henrik Gahns A.-B., Uppsala.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Östman Husmödrarskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 25-31 OKT. 1914.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; kalkarbonad med ärtor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Soppa på brysselkål med croutons; oxhare som vildt med brynt potatis; syltgräddor och vinbärsgelé; biskvippudding.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; fläskkottletter med pressad potatis; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Fyllda kålrötter med potatismos; risgrynspudding med saftsås.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; lappska (rester från söndag) med rödbetor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Potatissoppa; stekt gädda med spenat (konserverad).

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med fiskstufning (rester från tisdag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar med potatis; sviskon-soppa.

TÖRSDAG. Frukost: Smörgåsbord; makaroni med tomat; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; tunna pannkakor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; gratinerad sill med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Benig kalfsstek med potatis och lingon; körsbärs-soppa.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt helgefunda med potatismos; rismjölspudding.

RECEPT:

Kalkarbonad (f. 6 pers.). 5 hg. benfritt kalkkött, 3 hg. färskt svinkött, ej för magert, 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 tsk. hvitpeppar.

Hårets vård

en framstående läkare.

En framstående läkare, som behandlar speciellt hårsjukdomar, förordar följande behandling: Sedan håret kammats och borstas med ren kam och borste, ingnides hårbotten omsorgsfullt med F. Paulis Azymol Stimulus. Sedan borstas håret ånyo väl, men ej hårdt. Denna behandling med Azymol Stimulus bör ske dagligen så länge håret faller af; sedmera minst tre gånger i veckan.

Fyllda kålrötter. 6 st. små kålrötter, vatten, salt.
Fyllning: 40 gr. smör, 8 msk. rifvebröd, 2 ägg, 1 msk. hackad persilja, salt, 3 dcl. passerade kålrötter.

Till stekning: 30 gr. smör.
Beredning: Rötterna borstas väl rena och skalas med tjocka skal. De läggas i kokande, saltadt vatten och få koka tills de bli mjuka, hvilket prövas med en vispkvist. Spadet tillvaratages. Ett lock på rötterna afskåres, hvarefter de urhållas. Till fyllningen röres smöret tills det blir vitt. Rifvebrödet, äggulorna, den hackade persiljan och det passerade inkrämet tillsätts. Smeten afsmakas med salt och sist tillsätts de till hårdt skum slagna äggvittorna, hvarefter massan fylls i de urhållade kålrötterna. Locket lägges på och rötterna ombindas med fint segelgarn, förut doppadt i hett vatten. De brynas i smöret i en järngryta och spådas därefter med kålspad och få steka färdiga omkr. 1 tim.

Det af fyllningen, som blir öfver, lägges i smord och brödbeströdd form med lock och kokas i vattenbad. Puddingen uppstjälpes midt på serveringsfatet och rundt om ställas de färdigstekta kålrötterna, från hvilka smöret borttagits. Serveras med afredd sås, beredd af spadet.

Risgrynspudding (f. 6 pers.). 2 dcl. risgryn (2 hg.), 3 msk. smör (60 gr.), 1 1/2 lit. mjölk, 1/2 tsk. salt (3 gr.), 2 msk. socker (30 gr.), 20 sötmandlar, 10 bittermandlar, 40 gr. vanliga russin, 3 ägg.
Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Risgrynen sköljas i kallt vatten, skällas i hett vatten, upphållas i durkslag, öfverspolas med kallt vatten, få afrinna och påsättas därefter i kokande mjölk och få koka mjuka, hvartill åtgår omkring 2-2 1/2 tim. Gröten upphålles och blandas genast med det kalla smöret, kryddorna, den skällade och malda mandeln samt de väl sköljda, förvålade och urkärnade russinen. När gröten är kall, iröras äggulorna och de till hårdt skum slagna äggvittorna. Massan hålles i smord och brödbeströdd pajform och gräddas i ordinar ugnsvärme omkr. 1 tim. Serveras varm med saftsås.

Makaroni med tomat (f. 6 pers.). 1 1/2 hg. fina makaroner, 2 1/2 lit. vatten, 1 msk. salt, 2 msk. riven parmesanost.

Tomatsås: 2 små rödlökar, 4 tomat, 50 gr. smör, 5 dcl. ljus buljong, 2 msk. mjöl (20 gr.), salt, hvitpeppar.

Beredning: Makaronerna brytas i 4 cm. långa bitar, påsättas i kokande, saltadt vatten och få koka omkr. 20 min.

Till såsen skalas löken och hackas fint, tomaterna sköljas, torkas och skåras i skifvor. Löken brynes i hälften af smöret, tomaterna och buljongen tillsätts och få koka till puré, som passeras. Resten af smöret fräses med mjölet 2 min. Tomatpurén tillsättes, såsen får koka 5 min. och afsmakas noga med kryddorna. Makaronerna uppläggas på varmt serveringsfat eller i snäckor, osten strövs öfver och såsen serveras i sällskådärtill. Såsen kan äfven hålles öfver makaronerna, men då bör osten serveras särskildt. Anrättningen garneras med persilja och serveras som frukosträtt.

Gratinerad sill (f. 6 pers.). 2 stora, salta fetsillar, sillrom, 1 äggula, 2 rödlökar, 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.

Beredning: Sillen flås, tages ur, sköljes och fläkes, ryggen borttages och sillen vattenlägges dagen innan den skall användas. Rommen tillvaratages, sköljes och får ligga i mjölk. En elfast form smörjes med smöret och beströms med skorpor. De väl torkade fileerna lägges däri och penslas med den uppvispade äggulan. Rommen skåres i skifvor och lägges i jämte den skalade och i tunna skifvor skurna löken. Smöret lägges i flockar öfvanpå och skorpor strövs öfver. Anrättningen gratineras i varm ugn omkr. 10-15 min. och serveras med nykokt potatis som frukosträtt.

SVAR

Å den senast införda serien frågor följa här nedan svar, och har redaktionen ansett, att det värdsta priset 10 kr. denna gång bör tilldelas signaturen Idun-vän, hvidan innehafvaren af denna signatur behagade anmäla sig å vår byrå för beloppets utbekommande.

Nr 212. Är ni energisk och företagsam, på samma gång som ni är duktig i ritning och målning, så kan ni göra både jul- och nyårskort. Köp stadig kartong, dela det till vanliga vykorts storlek, måla något trefligt på hvarje kort och ditsätt en vers eller en jul- och nyårsönskan. Tag så några sådana prof med er och visa upp i pappersaffärerna, tag beställningar på ett visst antal till hvarje affär att levereras i god tid till jul. Öfverenskom så om priset. Var billig! För ett par år sedan var en liknande fråga, som eder, inne

**BÄST
ÄR**

**EKSTRÖMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN-FABRIK

787. N. K:s
Manchester-Hattmössa
af enfärgad randig sammet i svart, marinblått, grått, brunt och lilas
Kr. 2.65.

939. N. K:s
Sidenmoiré-Väska,
svart med oxiderad bygel, fodrad med kul. foder. Storl. 18x15 cm.
Kr. 3.25.

838. N. K:s
Skärp Läderimitation,
matt med sidenkanter 3 1/2 cm. bredt i svart o. marinblått
Kr. 1.25.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET
STOCKHOLM.

Doktorinnan Vilma Erikssons
Hvilohem,
beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Inackorderingspris 3 kr. pr dag, 70 à 80 kr. för mån. Adr. Högåsen, Arvika.

MED GAS
KAN MAN ERHÅLLA

VARMT VATTEN
I ALLA HEM.

Bäckens Amerikanska Jästpulver

**ORIGINAL
SINGER
SYMASKINER**

**Världsberömda.
SINGER & O**
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

Patent.
Hafre-Gryn. Hafre-Mjöl.

Gyllenhammar
Köp
röda originalpakefer
Oersätliga i dagligt bruk.
Obs! Gyllenhammars { Hafre-Must.
Rismjöl.

HULTMANS RENA CACAO
pr hg 45öre

**DET NUMERA
FÖRNÄMSTA
HVETEMJÖLET
ÄR**

AR
H. HULTMANS HVETEMJÖL
KRISTALL PATENT

**DIAMANT
TVÄL**

Om det under vanliga omständigheter är orätt är det nu ett brott att gynna utländsk industri. Bort med importerade varor, nu då arbetslösheten är så hög och behöfves af Svenska! Understödj Svensk industri, ty därmed gagnar Ni Er land och skaffar arbetsförtjänst åt Svenska!
Köp ej engelsk tvälvål, när Ni kan få lika god SVENSK till samma pris!
HAPPACHS SÄPFABRIKS A.-B.
Malmö & Stockholm.

Husqvarna

Symaskiner
äro helt och hållet tillverkade inom landet, kunna i afseende på konstruktion, hållbarhet samt lätt och tyst gång icke blott mäta sig med utan öfverträffa äfven de bästa utländska samt äro oomtvistligen billiga i förhållande till sin kvalitet.

OBS!
Förmånliga
afbetningsvillkor.

Lejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITE! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÄNDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS-MANUFAKTUR-& KORTVARUAFÄRER.

i just Idun och jag besvarade den såsom nu, med undantag af att jag erbjöd mig lämna verser. Detta kan jag emellertid inte i år. Men ni kan det kanske själf, eller någon annan. Emellertid utföll mitt förslag i allo lyckosamt, när det realiserades. Den unga flickan fick så mycket beställningar att inte ens alla kunde effekteras. Jag skref först verserna till henne och efter dessa gjorde hon målningarna, så de anslö sig till versen.

Nr 213. Jag kom att läsa eder fråga i Idun nr 213 och ser att ni är intresserad af samma sak som jag tänkt på, någon verksamhet bland barn. Det har förefallit mig litet svårt att börja ensam, om vi vore två, som kunde hjälpa hvarandra, skulle det nog bli trefligare. Jag innehar plats som kassörskå; har varit på samma plats i fem år, men har som ni längtat efter någon verksamhet bland barn. Skulle ni vilja skriva till mig är adressen: Fröken A. Bergström, Drottninggatan 32, Göteborg.

Så oändligt många inackorderingshem finnas, och till följe den skarpa konkurrensen pressas priserna ned, således är det ej lönat att slå sig på detta såsom uteslutande »föd-krok», för så vidt ni ej har bestämda goda förutsättningar att lyckas i anskaffandet af väl betalande inackorderer. Däremot är jag öfvertygad, att det skulle lyckas bra för eder (några referenser torde ju dock behövas) om ni någonstades på västkusten eller liknande öppnade ett litet pensionat för barn. Tror, att det finns många föräldrar, hvilka skulle vara tacksamma att få sända sina barn till ett ställe, där de kunde för kortare eller längre tid få om

Rysslands slutliga öde.
En märklig profetia tydd 1876 sammanslidd med världskriget hösten 1914. Af **Gust. Nyholm**. 4:de genomsedda upplagan. Pris 50 öre. I bokhandeln eller Stockholm, C. A. V. Lundholm A. B.

"Sagroid-piller"

(Inregistrerat)

har i ca 20 års tid hävdad sin ställning som ett mildt och oskadligt avföringsmedel. Utmärkt skyddsmedel mot de flesta mag-sjukdomar. Innehåller Sagradabarkens verksamma beståndsdelar och är en lika enkel som verksam medicin.

För varje år ökas användningen i de skandinaviska länderna. OBS! Då det i handeln förekommer flera efterapningar hava vi sett oss nödsakade att förändra pillerens tidigare namn, **Sagradapiller B. K. till SAGROID-PILLER**, för att allmänheten skall kunna tillse att vår uppskattade medicin verkligen erhålles, då densamma begäres. Se därför alltid efter att omslaget är tilltryckt "Sagroid".

Prisbelönt i Stockholm 1897, i Bergen 1898. Grand Prix och guldmedalj i Paris och Bryssel 1907.

En gros: **KRONANS DROGHANDEL**, Göteborg. **VASENS DROGHANDEL**, Stockholm.

RUSKIGT

väder skadar hyn. Förhindra detta genom daglig användning af F. Paulis Ovicula (ägg) två. Äggämnet i densamma verkar välgörande och skyddande på huden. Den som har ömtålig hy köper därför alltid

F. Paulis Ovicula Tvål.

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget,

Drottninggat. 4, Stockholm,
Afdelningskontor: Götgatan 31,
Depositionsräkning **5 1/2** %
Kapitalräkning **5 1/2** %
Sparkasseräkning **5** %

tillfälle till ledighet senare kan yppas. Aflöningen i Pensionsstyrelsen är för skrifbiträden ungefär 90 kr. pr månad. Adressen är Engelbroksgatan 7 III, Sthlm och chef är generaldirektör af Jochnick. Maskinskrifning och stenografi bör ni kunna. I öfrigt vanligt skolbarn. Skulle ni ej i stället kunna lära eder kartritning eller något annat yrke. Studera »Kvinligt Yrkesregister», som fås i hvarje bokhandel, så finner ni kanske något passande. Idun-vän.

Nr 217. »Dally» är en i Tyskland tillverkad kokapparat. — Nog kan ni lika gärna köpa en svensk sådan. Firman C. V. Rundström & C: i Norrköping försäljer en »snabbkokare», hvarmed bränsle betydligt inbesparas. S. k. »skoklådor» äro rätt dyra, 17—35 kronor. Men ni kan utan svårighet själf tillverka en sådan. Ni skaffar eder hos en handlande en passande trälåda med lock. Efter lådans storlek utskäres en pappskiva och på denna upprites en eller två rundlar, så stora att kokkärnen gå med genom desamma. Mörk domestik fastspikas vid sidorna i lådan rundtom, bottnen och äfven sidorna fyllas med träull, hvilken packas fast, hvarefter tyget lägges öfver kring sidorna och fastspikas. Pappskivan nedsättes, sedan den beklädt med domestik och kärnen inpassas, därvid träullen hårdt tillpackas rundt kring dessa. Locket till lådan fästes vid denna medelst gängjärn och stoppas med träull och öfverklädes med tyg. Locket till kärnen böra sluta tätt till. Maten får naturligtvis förkokas — gröt 15—20 min., kött 1/2—3/4 tim., åter 1—2 tim., käl 1—2 tim. o. s. v. Sedan kärnen nedsatts i koklådan kunna de ytterligare betäckas med en dyna eller inläs i tändningspapper. Maten blir utmärkt. Ingen tillsyn. Idun-vän.

Nr 218. I Katrineholm finns en fabrik, där färdiga villor, sportstugor o. d. tillverkas. För 5 å 600 kr. är ni en villa om 2 rum och en liten veranda (eller 1 rum m. kök). Men så tillkommer naturligtvis kostnaden för uppsättningen, hvilken dock är ganska enkel.

Nr 219. Helst bör ni välja en dräkt eller maskering så att ni kan oklanderligt utföra den därmed förändrade rollen — en kostymal blir nöjsam just därigenom att alla äro inne i sina roller. I annat fall kan ni välja en dräkt till italiensk blomsterflicka (röd kjol, kort, hvita strumpor, svarta skor, hvit blus med svart spencerlif af sammet, korsvis hopdragen med svarta snören fram, den vanliga hvita hufvudbonaden, stora örringar), lappflicka, spåkvinna (svart kjol med röd bård nedtill, på hvilken af smala guldbånd syns diverse hieroglyfer, hvit skjortblus, svart spens af sammet, blommig hufvudduk i lifliga färger, framtill besatt med en bård af små guldmynt, kedja kring halsen af d:o, brokigt skärp och svart jacka med bård af guldmynt eller guldfrans bättre än svart spens), eller geisha. »Bridg» är äfven en treflig kostym. På kjolen en bård med kort i broderi. Fyrkantig urringning kring halsen, öfver axiarna smala bård med små hjarteress, midt fram och bak 4 kort, ess, kung, dam, knekt i hjärter. Korta armar med ett upp-tag, hvarå fästes en klöfverfigur. Frysren prydes med de 4 essen, hvilka sätts bak till som en kamm. så att de synas fram, under denna 2 smala korslagda pinnar. I handen hålles i st. f. solfjäder 4 utbredda kort, ess, kung, dam, knekt i en färg. Idun-vän.

Nr 220. Det bästa är dubbla trossbottnar med lämplig fyllning — påläggas därefter ett par lager tjock papp och korkmatta bör resultatet bli tillfredsställande. Är trossbotten tunn, blir det ej lätt att bota. Idun-vän.

Nr 221. Rökplåtar finnas att få köpa i järnhandeln. Det är rätt besvärligt med rökningen om resultatet skall bli vackert. Bäst att röka i en tunna. I spiseln (öppen sådan) eller i en bryggshusfyr lägges af tegelstenar en tät fyrkant på hvilken tunnan kan stå, en liten öppning lämnas till det inre tomrummet, hvarefter röken skall anbringas. Fischen trädes upp på stickor, dock ej för tät intill hvarandra, hvilka läggas på i tunnan anbringande slår. Nu införas i tegelstensöppningen små brinnande stickor eller glödande kol, däröfver täckes med enris. Det skall ej brinna, endast röka, och tunnan täckes öfver. Detta är ett gammalt sätt att röka, något nyare vägar jag ej på grund af erfarenhet förorda.

Al som skall rökas, skuras väl med halm och sand, sköljes, torkas med papper. Urtares, gnides med salt och lägges i en bytta, salt strös öfver. Upptages efter 2 dagar, torkas väl på linne. Tål 1—2 tim. rök. Färsk sill saltas 2—3 tim., hänges i svag rök 1—1/2 tim.

Makrill saltas enahanda, upphängs att skinnatorka, rökes 1—2 tim. Strömming saltas 1—2 tim., får skinnatorka och rökes 1 tim. Blir bättre

om den endast doppas i salt fläsklake och genast rökes. Idun-vän.

Nr 222. Ni får utbildta eder till småskollärarinnor och sedan gäller det huruvida ni kan få egna eder utslutande åt en 3:dje förberedande klass, det beror nog delvis på hvar ni får anställning. Kostnadsfri undervisning vid landstingsseminarium. Utbildning äfven vid privata seminarier (t. ex. Dethofs i Sthlm), pris 50—100 kr. Kurs vid dessa 3 terminer. Nybrogatan 13, Sthlm, finns äfven ett privat lärarinneseminarium, föreständarinnan, frkn Sofie Andersson, lämnar upplysningar. Lön för småskollärarinnorna 600—800 kr. Idun-vän.

Nr 223. Sjuksköterskehem liknande det i Lund befintliga »Södra Sveriges sjuksköterskehem» finnes i flera städer. Vänd eder till »Hvita Korset», Örebro, kursen är där 6 mån., pris 65 kr. pr mån. Kost, logis, tvätt m. m. är däri inberäknadt. Ansökan skall ätföljas af präst-, skol- och läkarebetyg. Platser anskaffas. »System Gerdas sköterskehem», Holidandegatan 24, Sthlm, anskaffar äfven platser. Platser erhållas äfven genom Gihls förmedlingsbyrå, Ostermalmsgatan 86. På lasarett i närmaste stad torde ni på 4 månader få genomgå kurs. Idun-vän.

Nr 224. Det är ej lätt ge råd, d. v. s. råd af verkligt värde, just i dessa tryckta och orosfyllda tider. Om det ej finnes så oändligt många skolor och hem, hvilka mottaga hushållselever, skulle det kunna tillrättas. Då ni statsutrikes, behållningar ni måhända något språk — ni kunde då alltid försöka att genom annons i Idun få några unga flickor till inackordering om ni kunde ge konversationsföreläsningar, undervisning i handarbeten, väfnad (möjliggen musik?) och litet hushållsarbete. Eller ett par äldre damer, hvilka kunde önska ett stilla, lugnt hem. Beträffande inackordering, lönar det sig dock bättre fram emot sommaren.

Eftersom ni är kunnig i handarbeten vill jag nämna att ett bland de mest lönande är spetsöms (vackra väskor, kuddar, klädningssamtityr) o. s. v. sälj jag lätt och betalas väl. Likaså kunde ni ju på beställning brodera och märka linneustyrslar. Eller väfva små dukar, servietter och andra småsaker, äfven brodera dylika, sy billiga blusar och lämna till en pålitlig person, som »ägna ikring» och sålde dem. Allt beror ju också på om ni bor nära stad eller i folkrik trakt. Ett ej dåligt yrke är bokbinderi, som utan svårighet läres. Eller baka tunnran eller någon särskild sorts goda pepparkakor och försälj i närmaste stad. Idun-vän.

Nr 225. Först och främst mogenhetsexamen. Därefter inlämnas ansökan till vederbörande regementschef, hvilket sker före den 1 maj det år anställning önskas. Sökande som godkännes, förklarar därefter antagen till officersvolontär. Efter rekrytutbildning följer så underofficersutbildning vid vederböriga skolor. Kungl. Maj:t bestämmer det antal volontärer, som för året skall beordras till genomgåendet af krigsskolan, hvarefter dessa till chefen ingifva ansökan om inträde vid densamma. Chefen bestämmer, sedan trupperbandets officerare uttalat sig om volontärernas lämplighet för utbildning till officerare, hvilka som skola föreslås till inträde. Beträffande hvad tid det kan taga för att bli utnämnd till underlöjtnant eller löjtnant, beror detta i hufvudsak på vederbörande själf — under vanliga normala förhållanden räknar man 1 1/2—2 år innan utnämning till underlöjtnant kan förväntas. Idun-vän.

Nr 226. »Strindbergs sagor» finnas till påseende i hvarje bokhandel, priset 1 kr. Idun-vän.

(Forts.)

Selma Lagerlöf

i
JULSTÄMNING

Bland de värdefulla litterära bidragen i årets JULSTÄMNING märkes främst en stämmingsfull saga af Selma Lagerlöf

»EN UNDERLIG JULGÄST»

Den ömtåligaste mage för trager med lätthet och tillgodgör si-
Apoteket Vasens svenska Järnpreparat
»Ferrol». Därför verksammast vid
blodbrist och allmän vaghet. På
alla apotek till 2 kr. fl.

Där hållbarhet och
brilliant utseende sättes i första
rummet, är målning med
emaljfärgen **Chinalack** ett
föredraga framför alla andra
liknande färger. Belönad med
guldmédalj, Arsenikfri enl.
nya giffstadgan.

Finnes i alla kulörer hos
alla färghandlare. Fabrikanter:
Dorch, Bäcksin & Cos
A.-B., Göteborg och Stock-
holm.

ARJ-MAN

Ni behöver ej spara

på Kaffe. Ty om Ni blandar det med hälften Kathreiner-Kaffe får Ni en billig och synnerligen välsmakande dryck och skönar samtidigt Eder hälsa.

Kathreiner är ingenting nytt. Det är känt och omtyckt sedan 25 år tillbaka, har erövrat sin plats och drickes i hela världen av millioner människor.

Finnes överallt i paket om 45, 25 och 10 öre.

Kvaliteten faller utslaget

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA.

17-åring. Ja, det litterära värdet är ytterst litet. Ni behöfver nog förfokra er som skaldinna.

A. B. Makulatur för papperskorgen. Vera B. Likaså.

Evald Melander. Hösten tycks ha en lika skadlig inverkan på de arma poeterna som våren.

G. N. Ägna eder uteslutande åt görömläsa i hushållsskolan.

Bernardo. Kan ej användas.

A. Q.-pe. Måste afböja, då vi redan äga stora förråd af novellistik liggande.

Excelsior. Eder ärliga möda att teckna efter naturen kan ej förnekas, men det vill mera till än så för att skildra ett stycke lif, det fordras kompositionsförmåga, d. v. s. känsla för de gjorda erfarenheternas sammanställande till en helhet, som lyfter skildringen från naturimitationens plan och upp till konstens.

Tyska rikets ödestimma.
Af Överstelöjtnant **Frobenius**. Med förord af Generalmajor Nordensvan, 4:de uppl. Pris 1 kr. postf. 12 öre. C. A. V. Lundholm, Stockholm och i bokhandeln. Skall Tyskland kunna bestå i kampen mot världsmakterna? Boken k. af våra förnämsta fackmän och tidningar.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kungöras fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de flesta annonsbyråer i riket eller insändas direkt till Iduns Annonskontor, Stockholm.

ANNONSBER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast afskrifter när ni svarar på annons om ledig plats.

IOGIFT PENSIONERAD OFFICERS hem, som endast delas af en gammal mor, önskas en bildad, fullt hushållsvan flicka som utan jungfru kan själfständigt sköta det enkla hushållet och hålla fin en tre rums, synnerligen treflig och vackert belägen våning i större Sörmlandsstad. Svar till »Nyttä och nöje», Box 41, Eskilstuna.

Snäll, ordentlig flicka kunnig i enkel matlagning och bakning, får god plats 24 okt. eller 1 nov. Svar med betyg, foto och lönepret. Fru A. Roempke, Alingsås.

Barnmorskeplatsen i Nykil är ledig till ansökan före den 1 november detta år. Upplysningar meddelas af kommunalnämndens ordförande, adress Nykil. Nykil den 9 okt. 1914. KOMMUNALNÄMNDEN.

Bättre flicka

kunnig i matlagning, väfnad och sömnad, erhåller plats som hjälp å sydskänsk folkhögskola (nära Malmö). Lön: 400 kr. för år jämte fritt vivre. Svar till: FOLKHÖGSKOLAN, Ö. GREFVIE.

En god plats kan man tillförsäkra sig genom att utbilda sig ordentligt till stenograf och maskinskrifvare. Fullständig utbildning genom 3 1/2 mån. kurs. Begär prospekt, Stenografbyrå (Sveriges Centralinstitut för stenografi och maskinskrifning), Regeringsgatan 31, Stockholm.

PLATSSÖKANDE

BARNSKÖTERS KOR, som genomgått utbildningskurs i Sällskapet Barnavårdsanstalt finnas anmälda å Sthlm stads Arbetsförmedling, Regeringsg. 107. Riks och allm. telef. 4047.

HUSHÅLLSVAN, bättre flicka söker plats i godt hem där jungfru finnes. Kunnig i matlagning, bakning o. alla husliga bestyr. Svar: »Ansvarskänsla-Duglig», Sv. Telegrambyrå, Sthlm.

UNG LÄRARINNA med högre kompetens och undervisningsvana önskar plats i skola eller familj. Goda betyg. Sv. t. »Realist 1914», Marstrand.

UNG BILDAD FLICKA af god familj önskar plats till tillse mindre barn och vara husmoder behjälplig med förefallande göromål. Svar till »Värmländska», Råda p. r.

20-ÅRIG LANDBRUKAREDOTTER önskar plats i godt hem som husmoders hjälp. Något kunnig i sömnad. Svar till »Familjemedlem E. J.», Iduns exp., Stockholm.

Hvar finnes plats för studentska, något kontors- och undervisningsvan. Kunnig i maskinskrifning, stenografi, handelskorsp., husliga göromål, sömnad o. handarbet. Svar till »Helst i Sthlm», Huddinge p. r.

INACKORDERINGAR

FÖR DEM SOM ÖNSKA HVILA och lugn finnes tillfälle till god inackordering i privat hem i Småland nära järnvägsstation. Alla nutida bekvämligheter. Svar till »Hemtreffnad» under adress S. Gumaellii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

OBS! Jämtslöjds-Lotteriet OBS! för kulturella mål i Östersund. Intet jämförligt lotteri med så stora vinstmöjligheter. Dragning den 15 December 1914 med 1,000 vinster. Högsta vinsten: Komplet uppsättning för middagsbord för 12 personer. Värde 2,200 kr.

Lektioner i Linnësömnad (äfven skjortor, underkjolar, blusar och barnkläder.) KARIN och EVA EGNÉR. STHLM. - Sibyllegatan 36. R. T. 3530. A. T. 21004.

Hotell och pensionat, sjuk- och vilohem öfver hela landet. Se Kvinnligt Yrkesregister 1914. Finnes i boklådorna samt å Kvinnligt Yrkesregisters expedition, Regeringsgatan 65. Pris kr. 1:25. Porto till landsorten 20 öre.

Elever mottagas på syster Elisabeth Werners sjukhem Linnégatan 7, Stockholm. Om Ni hade en idé om hur verkligt praktisk och viktig för Eder hälsa och välbefinnande denna lilla prisbilliga och snygga badapparat är, låter Ni ej denna annons passera.

VIODOL-tvålen, med största omsorg sammansatt af de finaste ingredienser, är en toalettvål af högsta kvalitet. Tval- & Parfymfabriken VIOLA, Göteborg.

TIDAHOLMS FANTASIÖBLER. Rikhalliga variationer. Begär pris. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör.

SELMA & LYDIA JANSSONS BAGERI & KONDITORI. 3 min. 4 STORGATAN 4 Öst. kyrka. Försäkl. varor! Beställningar sändas till hemmen, ångbåt och tåg.

Misshushålla icke med Edra skodon genom att använda skocrem, som fräter upp lädret eller gör det torrt och sprödt. Den billiga skocrem som uljudes innehåller i regel för lädrets blankputsning och konservering mindre lämpliga ämnen; ofta i. o. m. rent skadliga ämnen i sådan mängd, att skodon, pulsade därmed, på kort tid bli fullkomligt försörda.

Nobless Skinn- & Läderbalsam. Till platser, där ännu inga återförsäljare finnas, expedieras gärna direkt till konsumenten 6 tuber portofritt för kr. 2:10. F. Ahlgrens Tekniska Fabrik, Gefle.

Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga
 elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar 14 sept.
 Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.
Göteborgs Gymnastiska Institut,
 längsta och fullständigaste
 specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
 — Begär utflögert prospekt. —

Doktor A. Kjellbergs
 kurs i massage och sjukgymnastik.
 Begär prospekt! Stockholm.
 Mästersamuelsgatan 70.

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
 STOCKHOLMS
 MASSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
 Biblioteksgatan 28
 Begär prospekt!

Rysk Fräkenpomada,
 fullt oskadligt; storartad effekt; kr.
 4:50 + porto (diskret försändning) en-
 dast i
Franska Parfymmagasinet,
 Hoflev.,
 21 Drottninggatan 21, Stockholm.

ROYAL WINDSOR
 Det berömda
 hårstärkande vattnet.
 Gifver grått hår dess ursprungliga färg.
 Borttager mjäll. Hindrar håret att falla af.
 Märket grund. 1879. Beg. end. fl. med orden:
 Royal Windsor Perfectionne. En alljämnt
 stig. försäljn. samt 30 års succés gar. Royal
 Windsors verkan. Pris kr. 5.— + porto.
 Nedlager: Franska Parfymmagasinet,
 Hoflev., 21 Drottninggatan 21, Sthlm.

Vårda håret, om det är sjukt eller
 friskt, och använd
Zivertz' Extrait Vegetal
 bästa hårkonserveringsmedel. Rekommende-
 radt af många läkare. Finnes till salu hos
 frisörer och i parfymaffärer samt hos Kongl.
 Hofl. Zivertz' Eftr., Drottninggatan 42,
 Arkaden, Göteborg. Återförsäljare rabatt.

OATINE,
 denna kraftiga, snö-
 hvita naturprodukt,
 framställd af ren
 hafre, apprifriskar hu-
 den och åstadkom-
 mer i förening med
 solens värme den så
 eftertraktade klara,
 eftertraktade klara,
 friska engelska teinten. Akta Oatine-
 Creme i hvit burk med grönt lock: pris
 1.50; 4-dubbelt inneh. 3.—. Oatine-Snow:
 1.50. Finnas öfverallt samt hos A. W.
 Nording, Biblioteksg. 11, Birgerjarlsgat.
 16 o. Drottninggatan 68, Stockholm.

MAJORSKAN EDMANNS
 (VARBERG)
RYNKTIKTUR
 borttager rynkor och pormaskar samt
 förnygrar utseendet betydligt.
 FÖRNÄMSTA PARFYMAFFÄRER.

Mot grått hår!
 Härmed meddelas ärade kunder, att
 det utmärkta och mycket efterfrågade
 hårvattnet mot grått hår (dessutom
 det bästa mot mjäll och hårfall)
 som i 40 år förts endast i Fanny
 Gelins Parfymmagasin, Malmstorgsgat.
 5, hädanefter fås under adress Firma
 Fanny Gelin, Norrviken. Rikst.
 Norrviken 14. Pris: 5:50 fraktfritt.

Mödrar! Låten ej Edra barn
 onödigtvis lida av den intensiva klåda,
 som medföljer det kroniska
 barneekzemet (barneriticaria). An-
 vänd Salicedrinsalvan, som ge-
 nom sina beståndsdelar — S, Zn, Py-
 rol., Oxycedri, Salicylat etc. — visat
 sig vara det eff. medl. däremot. Säljes
 end. å apot. Prosp. på beg. Tillv.
 av Tekn. Fabriken Påquerette, Sthlm.

Bästa klappkameror 9x12 cm.
 Stölm I å kr. 26:-
 med Special-Apparat o. Singulatur
 Stölm II å kr. 48:-
 med Extra-Rapid-Apparat o. Variolatur
 Stölm III å kr. 68:-
 med Dubbel-Anastigmat o. Isostaturo
 Rikt illustrerad katalog, gratis och franco
Stölm & Simonsen, Malmö
 FOTO-HANDELSHUS

Turkiska badet,

i Malmstorgsbadet är öppet hvarje tors-
 dag för damer. Yppersta medel
 för bibehållande af smärt figur och
 fin hy. Badet är angenämnt, om
 man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.

Prenumerera på Idun!

Musikinstrument.
 Endast prima och väl justerade: Gi-
 tarrer, mandoliner, gitarrmandoliner,
 gitarrlutor, violiner, violonceller, cit-
 tror, konsertinor, dragspel, flöjter,
 klarinetter, mäsingsinstrument, sex-
 tetter af förstklassig böhmisk tillverk-
 ning, svensk modell, till 325 och 450
 kr. sextett pr extra kontant, trummor,
 fodral, strängar och öfriga tillbehör.
 Triumphoner (talapparater) och ljud-
 skifvor med frälsningsarmestycken.
 Orglar och pianon från främsta fa-
 brik. Hög rabatt vid extra kontant
 köp af orglar och pianon.

Ceylon-Téer.
 Frälsningsarméns äkta, rena, be-
 römda téer. Finaste arom. Olika pake-
 teringar till 5, 6 och 8 kr. pr kg.

Kakao.
 Frälsningsarméns rena kakao af
 erkänd förstklassig beskaffenhet. Pris
 pr hekto —: 45, och pr kg. 4: 50, en-
 kiloburkar 4: 50.

Dentol.
 Frälsningsarméns utmärkta munvat-
 ten och tandpasta. Munvattnet är på
 grund af sina stora antiseptiska egen-
 skaper äfven ett förträffligt antisepti-
 cum. Pris pr helfl. 1: 75, pr halffl.
 1:—. Tandpasta pr tub —: 60.

Armé-Tvål.
 Fin och behaglig antiseptisk toa-
 lettvål. Pr stång 1:—, pr tvål —: 25.

Viola-Ideal.
 Finaste toalettivål. Pris pr kartong
 om 3 tvålar 1:50, pr tvål —: 50.

Armé-Skokräm.
 Terpentinfri, förstklassig skokräm.
 Pris: pr burk —: 25, pr stor ask —: 50,
 pr mindre ask —: 20.

Putspulver.
 Förstklassigt rengöringsmedel för
 metaller, men särskildt för koppar.
 Pris pr burk —: 25.

Putskräm.
 Förmästa metallpoleringskräm för
 alla metaller. Pris pr flaska —: 25.

Rikt illustrerad varukatalog, innehåll-
 ande fullständiga varu- o. prisuppgif-
 ter, sändes på begäran gratis o. franco

Öfvanstående m. fl. varor
 kunna erhållas vid eller ge-
 nom varje Frälsningsarmé-
 kår, hos många herr handlande
 eller direkt från
**Frälsningsarméns
 Handelsdepartement**
 Östermalmsg. 24 & 26 Stockholm 5.
 Telefoner: Riks 8581. Allm 6372
 Filial: S. Allégatan 9, Göteborg.
 Rikstelefon 73 76.

AKTIEBOLAGET
M. BENDIX
 HOFLEVERANTÖR
BARNKLÄDER
 18 REGERINGSGATAN :: 5 STUREGATAN :: 90 DROTTNINGGATAN
 Afdelning för
BACKFISCH-KONFEKTION
 18 REGERINGSGATAN 18

Utmärkta organ
 för annonsering i landsorten
 äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Nyheter.
 Borås: Borås Dagblad.
 Falkenberg: Falkenbergs-Posten.
 Falun: Falu-Kuriren.
 Halmstad: Hallandsposten.
 Helsingborg: Öresundsposten.
 Hernösand: Hernösands-Posten.
 Hörby: Mellersta Skåne.
 Karlstad: Karlstads-Tidningen.
 Kristinehamn: Ansgariiposten.
 Landskrona: Korrespondenten
 Landskrona Tidning.
 Linköping: Östgöten.
 Luleå: Norrbottenskuriren.
 Nyköping: Södermanlands Nyheter.
 Oskarshamn: Oskarshamns-Posten.
 Söderhamn: Söderhamns-Kuriren.
 Söderköping: Söderköpings-Posten.
 Södertelje: Södertelje Tidning.
 Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.
 Umeå: Västerbottens-Kuriren.
 Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.
 Visby: Gotlandsposten.
 Örebro: Nerikes-Tidningen.
 Östersund: Jämtlands Tidning.

Annonsera i Idun!

AGENTER antagas på alla platser, där vi ännu
 ej äro tillräckligt bra representerade.
 OBS! Lätt och angenäm agentur,
 som vid arbete på lediga stunder ger god biförtjänst och vid flitigt
 arbete en bärjad ställning.
 Vår priskurant upptar ca 5,000 olika artiklar, hufvudsakligen fär-
 diga kläder af egen tillverkning, alla slag, för såväl Herrar, Damer och
 Barn. Vår profkollektion innehåller ca 1,200 tygprof. Priskurant
 sändes på begäran gratis och franco. Vid köp för 10 kr levereras va-
 rorna franco. En vara som ej blifver till belåtenhet får återsändas.
 Förturvarande låga engrospriser till
 lämpas ännu. Alla behöfva nu köpa
 billigt. Tillskrif oss därför omgåen-
 de och börja försäljningen genast.
SYFABRIKEN
 Adr. N:o 25 Älfsered.

Östermalms Sjuk- och Hviloem,
 12 Floragat. 12, 2 tr. (hiss) Stockholm
 Rikst. 97 52. Allm. tel. 97 55.
 Referenser till följande herrar lä-
 kare: Alfred Berghel, Harald Ernberg,
 Arthur Fürstenberg, E. O. Hultgren,
 Arnold Josefson, Gottfrid Bystedt.
 Prospekt sändes på begäran.
 För allmänheten serveras 2 tr.
 upp 1:a kl. bad: Elektriska ljusbud;
 massagebad; tallbarrsbad, halfbad m. fl.
 Först. ämbetsfröken HILMA FREDLUND.
 Rikst. 90 12. Allm. tel. 12 50.

Den berömda
"Huano" Cacao
 Cacaon 2.90 kg.
 är ovillkorl. största fördel att använda.
 Percy F. Luck & Co H. A.-B.

Bästa 25-öres Tvål.

M. Zadig's
Grädd-Lanolin-Tvål.
 Säljes öfverallt.

TRICOPHEROUS

är världens förmästa Hår-
 medel och öfverträffas icke af
 något annat liknande preparat.
 Pris pr fl. 2.50.
 Erhålles hos alla 1:sta klass Par-
 fymeri-, Drog- och Coiffyaffärer.

Min vän aldrig mera
 skall min räkning för blusar bli så
 stor sedan jag nu börjat använda
ZICKER.

Du kan aldrig tro
 huru utmärkt denna lilla enk-
 la men praktiska tingest är.
 Jag har nu sytt en Zicker
 i var och en av mina blusar
 och är alldeles över förtjust
 över att slippa de odräg-
 liga nålarna.

Zicker försäljes av alla Damkonfektions- och
Sybehörsaffärer.
 Tillverkare: **ZICKERKOMPANIET**, Linköping.

EXCELSIOR
 är den yppersta
GUMMIKLACKEN

Idun utgifves denna vecka
 i A och B.